הײַנט 8 זײַטען

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פּרײַז 10 גראָשען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

№ 216 | Łódź, Poniedziałek, 15 września 1930 r. | אַכטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאַג, כ״ב אלול תר״ץ | № 216

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַוער 21, טעל. 224-71

רוהיג איז אַדורך אין לאָדז

דער נעכטיגער קאָנגרעס־טאָג פון „צענטראַלעוו“

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט איז אויף בעכטען זונטאָג דעם 14־טען סעפּטעמבער קיין לאָדז צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ קאָנגרעס פון די פּאַרטייען וואָס געהערען צום „צענטראָלעוו“ אזעלכע קאָנגרעסען זענען גערופען געוואָרען אין 22 שטעט פון פּוילען און אין זיי האָבען זיך בעטייליגט פּערטרעטער פון די פּאַרטייען: פּ.פּ.ס., וויזוואָלעניע, פּויערים־פּאַרטיי, פּיאַסט און נ.פּ.ר. (רעכטע)

לאָדז האָט זיך בעזונדערס שטאַרק געגרייט צו דעם קאָנגרעס, וועלכער איז בעשטימט געוואָרען אויף נעכטען און האָט געזאָלט פאָרקומען אין זאַל פון שטאָטישען קינאָ „אַשוױאַטאָווי“. די איניציאַטאָרען פונ׳ם קאָנגרעס האָבען אויך געפּלאַנט נאָך דער פערזאמלונג אין זאַל פון קינאָ איינצואָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע־צוג איבער דער שטאָט ביז צום גרינעם מארק. אָבער דער מיטינג און די דעמאנסטראַציע זענען דורך דער שטעטישער סטאַראָסטווע פערבאָטען געוואָרען.

די זיכערהייטס־מאַכט האָט זיך צום נעכטיגען טאָג שטאַרק געגרייט. אויף דער פּעראָרדנונג פון דער צענטראַלער מאַכט האָט די אָרטיגע מאַכט ערקלערט פאַר דער פּאָליציי שאַרפען פּאָגאָטאָוויעצושטאַנד, באַלד אינדערפריה האָבען זיך אויף די גאַסען בעוויזען שטאַרקע און געדיכטע אָפּטיילונגען פון פוס־פּאָליציי מיט באַגנעטען אויף די ביקסען. מ׳האָט קיין לאָדז אַריבערגעבראַכט פּאָליציי פון דער פּראָווינץ און די פּאָגאָטאָוויעס זענען פערשטאַרקט בעוואָרען די דיזשורען א.אַז.וו.

אַמשטאַרקסטען איז די וואַך געווען אויף שיבלערס פּלאַץ און אויף די זייטיגע גאַסען.

מיט דער אַקציע האָט אָנגעפיהרט דער וואָיעוואָדישער פּאָליציי־קאָמענדאַנט טאַרווינסקי און דער לייטער פון דער זיכערהייטס־אָפּטיילונג קאַפּיטאַן לוטאָמסקי.

סיאיז פּעראָרדענט געוואָרען, אַז אין זאַל פון קינאָ זאָלען צוגעלאָזען ווערען נאָר די, וואָס האָבען פּערזענליכע איינלאַדונגען, מ׳האָט דעריבער פּאַרנאַנדערגעטריבען אַלעמען און דערנאָך ערשט אָנגעהויבען צוצולאָזען איינציגווייז די דעלעגאַטען מיט די איינלאַדונגען, דער גאַנצער שייבלערס מאַרק און די אַרומיגע גאַסען זענען געווען פוסט און אין די טוירען האָט געהיט פוס־ און רייטער־פּאָליציי.

אויף די וועגען וואָס פיהרען אין שטאָט האָט מען גענוי קאָנטראָלירט די דורכגעהענדע פּויערים, צי זיי האָבען איינלאַדונגען צום קאָנגרעס.

נאָרמאַל האָבען קורסירט בלויז די טראַמוואַיען און אין די טראַמוואַי־וואַגאָנען האָט געקענט פאָהרען נאָר ס׳האָט געוואָלט און געדאַרפט.

אַרום עלף אַ זייגער איז דער זאַל פון קינאָ געווען איבערפולט מיט אַנ׳עולם פון אַנ׳ערך טויזענד מאַן, מ׳האָט דאַן אָפּגעשלאָסען די טירען. די אָרדנונג איז אָפּגעהיט געוואָרען דורך דער פּ.פּ.ס.־אישער מיליץ און מ׳האָט געעפענט די בעראַטונגען פון קאָנגרעס. די טריבונע איז געווען דעקאָרירט מיט דער עלטסטער פאָהן פון פּ.פּ.ס. און מיט אַ פאָהן דער צענטראַלער מאַכט האָט די אָרטיגע מאַכט פון נ.פּ.ר. געעפענט די בעראַטונגען האָט דער שטאָט־פּרעזידענט זשעמיענצקי, וועלכער האָט אין אַ לענגערער רעדע אָפּגעשאַצט די פּאָליטישע סיטואַציע אין לאַנד און ערקלערט די צילען פון די קאָנגרעסען, וואָס קומען פאַר אין גאַנצען לאַנד. אין זיין רעדע האָט פּרעזידענט זשעמיענצקי אָנגעוויזען דערויף, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי וועלכער איז נאָכן קריג פערגעטערט געוואָרען דורך אַלע שיכטען און איז געגאַנגען האַנד ביי האַנד מיט די, וואָס האָבען מיט איהם צוזאַמען געקעמפט איז פון זיי אַוועק און ז׳האָט נישט געקענט פּאַראויסזעהען, אַז 11 יאָהר נאָכ׳ן דערגרייכען די אומאָפּהענגיגקייט וועלען די אַרבייטער און פּויערים דאַרפען פיהרען אַ קאַמף פאַר די גרונד־רעכט.

נאָכדעם האָבען אין פּרעזידיום פאַרנומען די ערשטע פּערטרעטער פון אַלע גרופּירונגען און יעדער האָט אָפּגעגעבען זיין דעקלאַראַציע. אין נאָמען פון נ.פּ.ר. (רעכטע) און קאַרטעל פון די פּראָפעסיאָנעלע [illegible] (40 [illegible]

וואָלעניע — ג. דעפּוטאַט ריכניק, פון דער פּויערים־פּאַרטיי — פּיאַלקאָווסקי און פון פּ.פּ.ס. — ג. דעפּוטאַט קאָוואַלסקי. צום סוף האָט ער פאָרגעשלאָגען אַ רעזאָלוציע, וואָס קריטיקירט שאַרף די טעטיגקייט פון די מאַי־רעגירונגען און פאָדערט אויף אַלעמען צו שטימען פאַר די קאַנדידאַטען פון צענטראָלעוו. די רעזאָלוציע איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען, און נאָכדעם ווי דער אָרקעסטער האָט אָפּגעשפּילט טשערוואָני שטאַנדאַר איז אָנגענומען געוואָרען אַרויסצושיקען בעגריסונגס דעפּעשען צום סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי, און צו די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען.

נאָכ׳ן פערענדיגען די בעראַטונגען האָט דער שטאָט־פּרעזידענט זשעמיענצקי זיך געווענדעט צו די פערזאַמעלטע, אַז זיי זאָלען זיך רוהיג פונאַנדערגעהן און נישט לאָזען זיך פּראָוואָצירען און אריינציהען אין אַוואַנטורעס.

דער עולם איז זיך רוהיג פונאַנדערגעגאַנגען.

בעת דער עולם איז אַרויסגעגאַנגען פון זאַל איז צופעליג אָנגעקומען דער צוג פון דער 10. פּיעכאָטע דיוויזיע וואָס האָט זיך היינט אומגעקעהרט פון די מאַנעווערעס קיין לאָדז. דער עולם וועלכער האָט פערפולט די זייטיגע גאַסען, האָבען נישט געוואוסט וואָס דאָ קומט פאָר און האָט אויף פערשידענע אופנים אויסגעטייטשט דעם פאַל. די אָרדנונג איז אַ גאַנצען טאָג אינערגיץ נישט געשטערט געוואָרען. פּאָליציי־פּאַטרולען האָבען אַ גאַנצען טאָג קורסירט איבער דער שטאָט.

ווי מ׳גיט איבער האָט אַנ׳אָפּטיילונג פּאָליציי אָט געהיט די רעדאַקציע פון דער „דייטשער פאָלקסצייטונג“ אָרגאַן פון דער דייטשער אַרבייטער־פּאַרטייאון האָט נישט צוגעלאָזט אַז אין דער רעדאַקציע לאָקאַל זאָלע זאַריינקומען מעהר ווי פינף פּערזאָן.

אין אָוועגד, אַרום 9 אַ זייגער האָט זיך אין שטאָט דערהערט אַ שיסעריי וואָס האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע בעאומרוהיגונג אין גאַס. דער טעלעפאָן פון רעדאַקציע האָט נישט גערוהט און הונדערטער מענשען האָבען זיך נאָכגעפרעגט וואָס איז עס פאַר אַ שיסעריי. ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט מען אין העלענאוו געווייזען קונצען מיט בענגאַלישע פייער און דאָס איז געווען די שיסעריי.

דער נעכטיגער טאָג אין לאַנד

געשעהענישען אין וואַרשאַ, לעמבערג, לובלין און טאָרן

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער היינטיגער טאָג איז אין וואַרשאַ אַריבער בלוטיג: 2 מענשען זענען דערהרגעט געוואָרען טעליכע צעהנדליג זענען פערוואונדעט געוואָרען.

פון אינדערפריה אָן איז די פּאָליציי געווען אין שאַרפער פּאָגאָטאָוויע אין די פּאָליציי־בעצירקען האָבען דיזשורירט פּאָליציאַנטען מיט מאַטאָציקלען און אויטאָס. אַ טייל פון זיי זענען געווען בעוואָפענט מיט טרערהערען־באָמבעס. מיט דער פּאָליציי האָט אָנגעפיהרט פערזענליך דער וואָיעוואָדע יאַראָשעוויטש.

די דעמאָנסטראַציעס זענען געווען פערבאָטען די קאָמוניסטען האָבען גערופען צו אַ מיטינג און דעמאָנסטראַציע אויפ׳ן טעאַטער־פּלאַץ. דער מיטינג איז אָבער נישט פאָרגעקומען.

ארום האַלב 11 אינדערפריה האָט זיך אין שווייצער־טאַל צוזאַמענגעקליבען אַנ׳עולם פון אַ 4 טויזענד מאַן. ס׳זענען אָנגעקומען פיל פּויערים, וועלכע זענען בעגעגענט געוואָרען מיט אָוואַציעס. צום קאָנגרעס זענען געקומען דער געוועזענער סענאַטער לימאַנאָווסקי, וועטעראַן פון פּ.פּ.ס. און די געוועזענע דעפּוטאַטען ראַטאַי, העמפּעסקי, טוגוט, אַרצישעווסקי און אַנד.

נאָך די רעדעס ווען די פערזאַמלונג איז פערענדיגט געוואָרען האָט זיך סטיכיש אָרגאַניזירט א דעמאָנסטראַציע, פאָראויס זענען געגאַנגען פרויען, נאָך זיי די מיליץ פון פּ.פּ.ס. און נאָך זיי דער גרויסער עולם פּאָליציי האָט גענומען פונאַנדערטרייבען די דעמאָנסטראַציע אָבער נישט פון פאָרענט וואו ס׳זענען געגאַנגען די פרויען, נאָר פון סוף. מיטאַמאָל האָט זיך דערהערט אַ קנאַל, קרעכצען און שיסער ״פון רעוואָלווערען. ס׳איז ענטשטאַנען אַ געוואַלדיג עפּאַניק. דער עולם האָט זיך געלאָזט לויפען אין דער מאַטעיקא גאַס.

לויט פּאָליציאישע קוועלען האָט עמיץ פון המון געוואָרפען אַ באָמבע וועלכע האָט אויפגעריסען און פערוואונדעט אַ געהילף־קאָמיסאַר און 2 פּאָליציאַנטען. ס׳זענען דערשאָסען געוואָרען אַ 35־יאָהריגער אומבעקאַנטער און דער 22 יאָהריגער וויטאָלד סוכאַצקי. אַ פּאָר צעהנדליג מענשען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

אין פערשידענע טיילען פון שטאָט האָט מען געפּרובט איינאָרדנען דעמאָנסטראַציעס — אויף זשאַביאַ, סמאָטשע, וואָליע, א.אַנד. די פּאָליציי האָט איבעראַל דעם עולם פונאַנדערגעטריבען און צו קיין דעמאָנסטראַציעס נישט דערלאָזט. די אומרוהיגע שטימונג האָט געהערשט אַ גאַנצען טאָג און ערשט אין אָוועגד איז געוואָרען רוהיגער.

לעמבערג, 14. (טעלעפאָניש). צענטראָלעוו האָט היינט ביי אונז אין שטאָט איינגעאָרדענט 4 פערזאַמלונגען אויף דער ערשטער וואו ס׳איז אַרויסגעטרעטען געוו. דעפּ. הויזנער פון פּ.פּ.ס. איז צווישען די אַנטיילנעהמער און אָנהענגער פון ב.ב. ענטשטאַנען אַ קריגעריי וועלכע איז אריבער אין אַ געשלעג. ס׳זענען פערהאַן פערוואונדעטע. די פערזאַמלונג איז אויפגעלעזט געוואָרען,

אויף אַ צווייטער פערזאַמלונג איז דורך, אָנהענגער פון ב.ב. אויסגעשאָטען געוואָרען ביט־פּראָקעס און די פערזאַמלונג איז אויפגעלעזט געוואָרען. אויף דער דריטער פערזאַמלונג איז געקומען צו געשלעגען און די פערזאַמלונג איז אויפגעריסען געוואָרען.

לעמבערג, 14־ (טעלעפאָניש), היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ קרייז־קאָנפערענץ פון פּיאַסט, זיי האָבען אַנטיילג גענומען פופציג דעלעגאַטען.

לובלין, 14. (טעלעפאָניש). אויפ׳ן מיטינג פון צענטראָלעוו איז אַרויסגעטראָטען די געוועזענע דעפּוטאַטקע פון פּ.פּ.ס. קיניעמאָווסקאַ. אין איהרע אַרויסטרעטונגען האָט דער פּראָקוראָר איינגעזעהען אַ בעליידיגונג פאַר דער מלוכה מאַכט און פערפיהרט געגען איהר אַ פּראָצעס.

טאָרן, 14. (טעלעפאָניש) נאָכ׳ן מיטינג פון צענטראַלעוו, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין קינאָ קאָנקאָרדיא האָט זיך אָרגאַניזירט אַ דעמאָנסטראַציע־צוג פון די דעמאָנסטראַנטען האָט מען געשאָסען אין דער פּאָליציי און איין פּאָליציאַנט איז פערוואונדעט געוואָרען, די דעמאָנסטראַציע איז צוטריבען געוואָרען.

מ׳וועט מעגן שטעלן סוכה׳ס אויף באַלקאָנען

וואַרשאַ, 14. (יט״א טעלעגראַפיש).

דער פּרעזעס פון דער וואַרשאַווער קהלה ה׳ פאַרבשטיין האָט בעזוכט דעם וואַרשאַווער וואָיעוואָדע ה׳ יאַראָשעוויטש און האָט מיט איהם קאָנפערירט מכוח ערלויבען שטעלען סוכות אויף די באַלקאָנען פון די הייזער.

וואָיעוואָדע יאַראָשעוויטש האָט צוגעזאָגט אַרויסצוגעבען אַ געהעריגע פּעראָרדנונג.

קאָמוניסטען בעפאַלען אַ שולע פון ציש״א

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף קראָכמאַלנע 36 זענען יידישע קאָמוניסטען בעפאַלען אַ שולע פון דער יודישער שול־אָרגאַניזאַציע, דעמאָלירט דעם לאָקאַל און צושלאָגען דעם לייטער ה׳ שלמה זוסמאַן.

אנפאל פון אנטיסעמיטישע סטודענטען

אויף א יוד. פערזאמלונג אין גאַלאַץ

בוקאַרעשט, (יט״א) אין גאַלאַץ האָט אַ גרופּע אַנטיסעמיטישע סטודענטען פּראָוואָצירט אַ סקאַנדאַל אויף דער פאָרלעזונג פון פּראָפ. סטערן, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך דער „אוניאָן פון רומעניש יודען“. די געשרייען און שאָסען מצד די סטודענטען האָבען אַרויסגערופען אַ פּאַניק צווישען די פערזאַמעלטע. די פאָרלעזונג איז איבערגעריסען געוואָרען. פיל פרויען און יונגעלייט זענען [illegible] פערוואונדעט געוואָרען. [illegible]

קיין זעהונגען מיט די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען

וועלען היינטיגע וואָך נישט דערלאָזט ווערען

וואַרשאַ 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער פּראָקוראָר פון קרייז־געריכט מיכאַלאָווסקיס האָט אויפגענומען עטליכע זשורנאַליסטען און האָט פאַר זיי ערקלערט, אַז הגם די אַרעסטירטע דעפּוטאַטען געפינען זיך אין דער מיליטערישער טורמע אין בריסק האָט ער די דירעקטע אויפזיכט איבער זיי און נישט די מיליטערישע מאַכט ווי ס׳איז מיטגעטיילט געוואָרען. די געוועזענע דעפּוטאַטען זיצען צו צוויי אין אַ קאַמער און מעגען ליינען אייגענע ביכער און [illegible].

מהאָט זיי נישט אָפּגעשוירען די האָר. קאַרניקס צושטאַנד איז אָנערקענט געוואָרען אַלס צופרידענשטעלענד און ער איז געבליבען ווייטער אין אַרעסט.

אַלע אַרעסטירטע ווערען צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט לויט די אַרטיקלען 101, 532 און 154 צוליב דעם וואָס די ערשטע אויספאָרשונג וועט נאָך דויערען אַ וואָך צייט וועלען די וואָך קיין זעהונגען מיט די אַרעסטירטע נישט דערלויבט ווערען.

רעגירונג פערהאנדעלט מיט גרינבוימען וועגן אבלאק בעת די וואהלען

ווארשא, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). א שליח פון פאלקאוויק בעק האט היינט אנטערהאנדעלט מיט גרינבוים'ען וועגן די וואהלען. דער שליח איז זעהר א הויכגעשטעלטער פערזאן. ער האט פארגעשלאגען אין נאמען פון דער רעגירונג א רייה קאנצעסיעס, וואס דער נייער סיים וועט דורכפיהרען לטובת די יודען.

ווארשא, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער נאהענטסטער זיצונג פון מיניסטערען-ראט וועט בעטראכט ווערען דער פראיעקט פון א געזעץ וועגען

אפשאפען די צארישע בעגרענצונגען

געגען די יודען. ווי בעקאנט האט זיך דער יודי-שער נאציאנאל-ראט געווענדעט צום מלוכה-פרעזי-דענט, אז ער זאל דורך א דעקרעט אפשאפען די דאזיגע בעגרענצונגען. דער מלוכה-פרעזידענט האט דעם ענין איבערגעשיקט צום יוסטיץ-מיניסטעריום און איצט וועט דער יוסטיץ-מיניסטער צאר פאר-שלאגען זיין פראיעקט ווענען דעם ענין דעם מי-ניסטערען-ראט.

ווארשא, 14 טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) היינט א גאנצען טאג איז דא פאר-געקומען דער פארטיי-ראט פון די

לינקע פועלי ציון.

דער פארטיי-ראט וועלכער איז ארויך זעהר לעב-האפט האט בעטראכט די פראגע וועגען די וואהלען און די ווענדונג פון בונד וועגען שליסען א בלאק צו די וואהלען.

ס'איז בעשלאסען געווארען צו געבען א מא-זיטיווען ענטפער אויפ'ן פארשלאג פון בונד.

ווארשא, 14 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) צווישען די

ציוניסטען און אגודה

זענען היינט געפיהרט געווארען אונטערהאנדלונגען וועגען שאפען א נ'אלגעמיינעם יודישען בלאק. ב'גלויבט אבער נישט, אז צו דעם בלאק זאל קומען. די ציוניסטען זענען שוין מסכים צו בלאקירען זיך מיט דער אגודה, זיי שטעלען אבער בעדינגונגען בנוגע אייגענע אנפיהרער פון דער אגודה, אויף וואס די אגודה וויל נישט איינגעהן.

פראגע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען

אויפ'ן סדר-היום פון זעקסטער קאמיסיע ביים פעלקער-בונד

זשענעווע, 14. (יט"א טעלעגראפיש).

ד יפלענאר-זיצונג פון פעלקער-בונד האט בע-שלאסען צו שטעלען אויפ'ן סדר היום פון דער זעקסטער קאמיסיע ביים פעלקער-בונד-ראט די פרא-גע וועגען די מינדערהייטען. דייטשלאנד און איי-ניגע אנדערע מלוכות האלטען אז די פארשריפטען וועגען דער פראצעדור פון שוץ פאר די מינדערהיי-טען וואס איז אנגענומען געווארען אין מאדריד, קא-נען נישט פערבעסערען די לאגע פון די מינדער-הייטען און וועלען ארויסטרעטען מיט אנדערע פאר-שלאגען.

דער פאקט, וואס דער האלענדישער פארשטע-הער נאן לאקלאנד, האט זיך ספעציעל אפגעשטעלט אויף דער מינדערהייטען-פראגע, איז גינסטיג אויפ גענומען געווארען דורך די מינדערהייטען.

מאסען-פערגיפטונג פון צוקערלעך אין ענגלאנד

לאנדאן, 14 (ספ. טעל.) אין פירשטענ-טום סטעפארד זענען פלוצלינג קראנק געווארען ביז 50 קינדער. ווי מ'האט פעסטגעשטעלט, זענען די אלע ערקראנקונגען געקומען נאך געגעסען פון צוקערלעך, וועלכע זענען אויסגעפערטיגט גע-ווארען אין א פאבריק אין בורסלעם.

א רעוויזיע אין דער פאבריק האט פעסט-געשטעלט, אז אין די צוקערלעך איז פארגעטען געווארען ארשעניק. די פאליצייא האט קאנפיסקירט 3 פונט ארשעניק, וועלכע דער פאבריקאנט האט געקויפט אלס צוקער. בעת דער ווייטערדיגער רעוויזיע האט מען אין דער פאבריק געפינען א זעקעל מיט 56 פונט ארשעניק דאס איז א סכום וואס האט געקענט לאנגען אויף צו פערסמ'ען א פירטעל מיליאן מענשען.

פין איט איז נאך נישט פעסטגעשטעלט צי מ'האט דא צו טון מיט א פערברעכען אדער א פאטאלען טעות.

פון א רייה שטעט אין צענטראל-ענגלאנד טיילט מען מיט וועגען נייע פאלען פון קראנק ווערען אין ניו-בריטאן האבען זיך 15 קינדער פערסמט, נאכדעם ווי זיי האבען געגעסען צו-קערלעך, וואס זיי האט געגעבען א נ'אונבעקאנטער פערביי־געהער.

די א"י-מאטאציקליסטען זענען צוריקגעקומען קיין א"י

ירושלים, 14. (יט"א טעלעגראפיש).

די צעהן א"י-מאטאציקליסטען וועלכע האבען אנטיילגענומען אין דער מכביאדע אין אנטווערפען, האבען דערנאך געמאכט א טורנע איבער אייראפע, זענען צוריקגעקומען קיין ארץ-ישראל. פאר די מא-טאציקליסטען זענען איינגעארדענט געווארען פייער-ליכע אויפנאהמען, אין חיפה, ירושלים, תל אביב און אין פערשידענע אנדערע ערטער פון א"י.

פרעמיער פון עבר הירדן אפגעפאהרען קיין אייראפע

ירושלים, 14. (יט"א טעלעגראפיש).

דער פרעמיער פון עבר הירדן איז אפגעפאהרען קיין אייראפע. ער וועט בעזוכען לאנדאן, וואו ער וועט אונטערהאנדלען מכוח רעווידירען דעם אפ-מאך צווישען דער רעגירונג פון ענגלאנד און פון עבר הירדן.

קאמוניסטען בעטייליגען זיך אין די וואהלען צו דער אסיפת הנבחרים

ירושלים, 14. (יט"א טעלעגראפיש).

די קאמוניסטען אין ארץ-ישראל האבען בע-שלאסען זיך צו בעטייליגען אין די וואהלען צו דער אסיפת הנבחרים, זיי וועלען ארויסטרעטען נישט אונטער זייער נאמען, נאר אונטער פערשטעלטע נעמען.

צו מיין אפפאהרען היינט, מאנטאג, דעם 15-טען סעפטעמבער קיין פראנקרייך גע-זעגען איך אלע פריינד און בעקאנטע מיט א הארציגען בלייבט געזונד!

בלומע ביעלאווסקא.

בברכת מזל-טוב אני מברך את חברי יקירי הב' המופלג וירא מר

נחמיה ראזען

ליום הנשואין עם ב"ג מרת

דינה פעסע

יזרח מזלם כשמש בצהרים.

דוד סערש.

דעם געעהרטען ה'

מ. הערמאן און פרוי

צו זייער זילבערנער התונה

ווינשען מיר געזונד, פיל גליק און צו דער-לעבען פייערן אי"ה די גאלדענע התונה. גלייכצייטיג דאנקען מיר אין נאמען פון אונ-זער פעראיין פאר די נשפענדעטע סומע.

מיט אכטונג די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערקויפער-פעראיין

שבועה דאורייתא

היינט, מאנטאג, 9 א זייגער פריה וועט אין דער עלטסטעטישער שוהל שווערען

פאלעק ערעלמאן

זגערזשער 43

וועגען א סיסטעמאטישער גנבה, וואס איז פארגע-קומען אין גארן-געשעפט ביי מ. קאטליצקי פיעטריקאווער 31.

חי' קאטליצקא

פיעטריקאווער 31 1853₃

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

דער ניי-רעמאנטירטער קאנצערט-זאל

3 פיראמאוויטשא 3

בעשטעהט פון 3 זאלען, און ס'וועט געדאווענט ווערן

ראש-השנה און יום-כפור

מיט בעריהמטע חזנים און כאר.

פלעצער צו מעסיגע פרייזען ווערען שוין פערדינגען. בעמערקונג: די זאלען ווערען אויך פער-דינגען אויף חתונות, בעלער און פערזאמלונגען.

סאציאל-דעמאקראטען בעקומען די גרעסטע צאהל שטימען

הינדענבורג זאל דימיסיאנירען אלס מלוכה-פרעזידענט

בערלין, 14 (ספ. טעל.) ביז האלב 2 ביי-נאכט זענען בעקאנט די רעזולטאטען, וואס נעמען ארום 545 מאנדאטען, די גרעסטע צאהל מאנ-דאטען האבען בעקומען די סאציאלדעמאקראטען 137, קאמוניסטען — 75. דייטשע נאציאנאלע — 38, צענטרום — 64, דייטשע שטאטס פארטיי — 19, פאלקישע 82, דייטשע פאלקס פארטיי — 27.

מינך, 14 (ספ. טעל.) „די שטונדע" זער-ווייסט זיך פון בערלינער פארלאמענטארישע קריי-זען, אז פרעזידענט הינדענבורג האט בדעה צו דימיסיאנירען. לעצטענס האט זיך הינדענבורג א שטארקען דרוק גענומען אויף רעכטס און האט צוו-געזאגט. אויסגעדריקט זיין הסכמה אויף דער זעלבסט-שטענדיגער פאליטיק פון רייכסווער. ווייטער גיט מען איבער, אז פרעזידענט הינדענבורג איז גע-גען דער בעטייליגונג פון די סאציאלדעמאקראטען אין דער רעגירונג און אויב דאס זאל פאסירען איז ער גרייט צו דימיסיאנירען פון זיין אמט.

מ'רעכענט דעריבער, אז ער וועט מאקי מו-זען דימיסיאנירען.

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע פאטשארקאווסקא צוליב'ן טויט פון אונזער ליבע און נישט-פערגעסענע

מוהמעשי נ. ע.

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

זיי דו פאטער צוליב'ן טויט פון דיין ליבע שוועסטער אויך געטרייסט!

אברהם מארכעווקא און פרוי

זאל פילהארמאניע

נארוטשא 20

די לעצטע גאסטראלען-וואך פון דער

ווילנער טרופע

יאר XV

אנס. מ. מואה.

יאר XV

היינט, מאנטאג, 9.30 אין אווענד

„דער גולם"

פון ה. לייוויק.

אתרוגים

מובחרים, לולבים והדסים

שוין אויף לאגער

ה. ארפינגער,

10 פולנאצנא 10

חלול השם!

דערפיט מאכען מיר עפענטליך בעקאנט. אז אזוי ווי עס עקזיסטירט א חברה „די אדם" אויף עלעקטאראלנאדעפקא 5 דאוונט ביי אונז א חברה-מאן מיט'ן נאמען משה ראזענמאן, וועלכער האט זיך דערלויבט אויפ'ן גע-מיינסטען אופן צו בעליידיגען אלע אנוועזענדע מתפללים מיט די גבאים בראש. אויף דער פארערונג צו געהן לדין האט ער זיך אפגעזאגט דערפון און נישט געוואלט געהן. שבת פ' כי תצא איז ער בעגאנגען א מעשה נבלה. ער האט ארויסגעריסען די ספר-תורה פון שולחן דערמיט, ווייל מען איהם בעזייטיגען פון אונזער חברה פאר זיינע שענדליכע ארויסטריטען. מיר ווארענען איהם מעהר נישט צו קומען אין דער חברה, כאטש ער האט גע-דראהט צו מטר'ן די גאנצע חברה. אויב ער וועט זיך דערלויבען צו קומען וועט ער מיט שאנדע ארויסגעפיהרט ווערען. מיט אכטונג

פאר די גבאים און מתפללים

מאנעלע זילבערגלייט און זכריה דזשובאק

היינט פרעמיערע!

ליבעס-דראמע, פול עלאציעס, ספארט און הומאר. אין די הויפטר.:

J. Grawford, W. Haines i Slim

„ברודער-ליבע"

נרויסער דאפעלטער פראגראם!

1) וואנזינגער פירשט

2) פרעכטיגע קאמעדיע מיט די בעס-טע קאמיקערס פון דער וועלט SLIMEK i ARTHUR

היינט פרעמיערע!

אנהויב אין געוו. טעג 4 א זייגער נ"מ. שבת, זונטאג און יום טוב 2 א זייגער. טעגליכע פרייזען פון די פלעצער. אויף די ערשטע סעאנסען 50 גר. און 1 זל.

לאָדז, 15 סעפּטעמבער 1930

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 15. סעפּטעמבער 1930

אַ קאָמענטאַר
צו די געשעהענישען

איינער פון די ערנסטע סאַנאַציע־אָרגאַנען, דאָס לאָדזער וואָכענבלאַט „פּראַוודא" ברענגט אין לעצטען נומער זעהר כאַראַקטעריסטישע באַמערקונגען, וואָס וואַרפען אַ ליכט אויף די לויפענדע און קומענדיגע געשעהענישען.

„פּראַוודא" געהט אַרויס פון דער הנחה, אַז „די מאַי־איבערקעהרעניש פון יאָהר 1926 האָט געשטירצט די רעכטליכע אָרדנונג, וואָס איז געווען געבויט אויף דער מערץ־קאָנסטיטוציע. אין קאָנסעקווענץ פון דאָזיגען פאַקט האָט דער זיגערישער רעגירונגס־לאַגער באַלד ביים אָנהויב אַרויסגערוקט די פראַגע וועגען רעפאָרמירען די מלוכה־אָרדנונג און שאַפען נייע יסודות פאַר דער מלוכה, נישט בעשטימענדיג אָבער, ווען די רעפאָרמען זאָלען דורכגעפיהרט ווערען, נישט דעם אופן, ווי אַזוי דאָס וועט געמאַכט ווערען".

אָט די אמת'ען זענען בעקאַנט און אונטערליגען נישט קיין דיסקוסיע. אָבער ווייטער זאָגט די „פּראַוודא", אַז אין יאָהר 1926 איז די פליכט פון סיים געווען צו קומען צום מלוכה־פּרעזידענט און איהם פרעגען, וואָס פערלאַנגט דער רעגירענדער לאַגער פון סיים און וואָסער ראָלע וועט דער סיים שפּילען אין ווייטערדיגען בויען פון דער מלוכה. אָט דעם שריט האָט דער סיים נישט געמאַכט און דאָס איז געווען זיין גרעסטער חטא און דער אָנהויב פון סוף פאַר דער סיים־אָפּאָזיציע.

ווייל דער סיים, אַנשטאָט צו אָנערקענען דעם געשעהענעם פאַקט, ד. ה. אַנשטאָט צו אַנערקענען דעם מצב פון נאָך דער איבערקעהרעניש פאַר אַ מקור פון לעגאַליטעט, האָט זיך געמאַכט, אַז ער פערשטעהט דאָס נישט און איז ווייטער געשטאַנען אויפ'ן באָדען פון דער אַלטער קאָנסטיטוציע, גלייך ווי ס'וואָלט גאָרנישט געשעהען.

„פּראַוודא" מיידט אינגאַנצען אויס דעם פאַקט, אַז די אָפּאָזיציע האָט נישט איינמאָל אויסגעדריקט איהר גרייטקייט מיטצואַרבייטען ביי דער רעוויזיע פון דער קאָנסטיטוציע; מיידט אויך אויס דעם פאַקט, אַז טיילווייז איז די קאָנסטיטוציע געענדערט געוואָרען. זי בעהויפּט דאַגעגען, אַז פון מאַי 1926 ביז מאַי 1930 האָט דער סיים נישט אָנערקענט די לעגאַליטעט פון מצב, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער איבערקעהרעניש און האָט זיך אַלץ געשטיצט אויף דער אַלטער קאָנסטיטוציע.

מאַרשאַלעק פּילסודסקי — שרייבט „פּראַוודא" — האָט געהאַט דאָס רעכט צו ערוואַרטען, אַז מ'וועט אָנהויבען צו רעדען וועגען די בעדינגונגען פון שלום או וועגען צוריקשטעלען די נאָרמאַלע אָרדנונג, אַנשטאַט דעם איז מען אַרויסגעטראָטען מיט אַ פערלייקענונג פון די אַנערקענטע רעכט און מיט אַנ־אַקציע פון ווידערשטאַנד. און דעריבער האָט נישט געקאָנט פּאַסירען עפּעס אַנדערש, ווי בענייען די קריגס־שריט, עווענטועל רעפּרעסיעס אויף צו דערשטיקען דעם בונט. פון אָט דעם שטאַנדפּונקט איז דער אַרעסט פון די געוו. דעפּוטאַטען פערשטענדליך און איז אַנ'אומפערמיידליכע נויטווענדיגקייט פון קאַמף, וואָס קומט איצט פאָר.

„פּראַוודא" שרייבט ווייטער, אַז מען קאָן נישט שטעלען דאָס פּראָבלעם אויפ'ן באָדען פון געשריבענעם רעכט, ווייל מען וואָלט געקומען צו אַנ'אַבסורד, ווען מ'פערטראַכט זיך דעריבער ווער עס איז מעהר און ווער עס איז ווייניגער אין אָרדנונג מיט די „פאָרמאַליטעטען". און די צייטונג פיהרט אויס:

„דער קאַמף, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבען אין יאָהר 1926, דויערט ווייטער, דער זיגער, אַנשטאָט צו דיקטירען זיינע בעדינגונגען פון שלום אין מאָמענט פון נצחון, האָט ערקלערט וואָפענשטילשטאַנד און האָט געוואַרט אויף די פאַרלאַמענטאַרען פון צווייטען צד, כדי מיט זיי צו אונטערהאַנדלען. זיי זענען נישט געקומען, פערקעהרט, זיי האָבען פערלייקענט דעם נצחון, אָרגאַניזירענדיג אַ בונט. דאָס קריגס־רעכט ערלויבט אין אַזאַ פאַל צו בענייען דעם קאַמף, אָדער לכל הפחות צו שיקען שטראָף־עקספּעדיציעס צו אונטערדריקען די נעסטען פון בונט. דאָס דאָזיגע רעכט קען די אינסטיטוציע פון אונטערנירונג".

אָט אַזוי ווייט די ערנסטע „פּראַוודא". די אויספיהרונגען פון דער צייטונג זענען אַנ'אויסגעצייכענטער קאָמענטאַר אויך צו פערשטעהען די געשעהענישען, וועלכע שפּילען זיך אָפּ פאַר אונזערע אויגען.

ג. ה.

פּראָטעסט-אַקציע פון די סלאָוואַקישע יודען געגען צוואַנגס זונטאָג-רוה

פּראַג, (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט די רעדע ד"ר מאַטושעק און געוו. מיניסטער נאָוואַק וועגען דער אַבזיכט איינצופיהרען אין דער נאָהענטסטער צייט אין סלאָוואַקיי דעם צוואַנגס־זונטאָג־רוה, האָט די „יודישע פּאַרטיי" פּראָקלאַמירט אַ פּראָטעסט־אַקציע אין גאַנץ סלאָוואַקיי געגען דער גזירה, וואָס דראָהט נאָך צו פערערגערען די אַזוי אויך זעהר שווערע ווירטשאַפטליכע לאַגע פון די סלאָוואַקישע יודען.

דער אַרעסט פון די געוו. דעפּוטאַטען
שטימען פון דער פּוילישער פּרעסע

„ראָבאָטניק" בעהאַנדעלט די לעצטע געשעהענישען אין אַ ריי אַרטיקלען און נאָטיצען. געוו. דעפּ. מיעטשיסלאַוו ניעדזיאַלקאָווסקי שטעלט אַוועק די מאָראַלישע זייט פון דער פראַגע, ווי אַזוי קאָן מען אַזעלכע טוער, ווי באַרליצקי, ליבערמאַן, דיבוא, קאָרניק, פּראַגער, וויטאָס א. אַנד. בעהאַנדלען אַלס מלוכה־פעררעטער.

„צי דען גלויבט באמת טאַדעאוש האָלובקא — פרעגט די צייטונג. — אַז זיינע חברים פון פאַר 3—4 יאָהר צוריק זענען „שונאים פון פּוילען"?

צי דען גלויבט באמת מאַריאַן קאָשטשיאַלקאָווסקי, אַז קאַזשימיערזש באַגינסקי איז אַ „פערראַטער", ווי ס'דרינגט אַרויס פון דער אָפּשאַצונג פון ה' פּראָקוראָר מיכאַלאָווסקי און פון די סאַנאַציע־בלעטער?"

און אַ צווייטען אַרטיקעל וועגען „אמת'ען זין פון די וואַהלען" בעהמט אַ וואָרט דער געוו. פיהרער פון „וויזוואָלעניע" טוגוט.

„די בריקען פון פערשטענדיגונג צווישען דער דיקטאַטור און דעם לאַגער פון פרייהייט — שרייבט טוגוט — זענען איבערגעריסען, צום גליק איבערגעריסען. ס'האָט נישט געקאָנט זיין קיין גרעסערע אומזיניגקייט און גרעסערע בזיון, ווי דאָס פערשמירען אין נאַרישען „קאָכאַימי שיע" דאָס אַלץ, וואָס טוט זיך זייט 4 יאָהר, וואָס איז געגען דער עלעמענטאַרער אַבשטענדיגקייט און שניידט אונטער די וואָרצלען פון אונזער עקזיסטענץ".

„גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ", אָרגאַן פון די ענדעקעס שרייבט:

„געוויסע זאַכען דאַרף מען אַרויסזאָגען קלאָר, כדי אין דער צוקונפט זאָלען נישט זיין קיין שום מיספערשטענדנישען און סורפּריזען. ווען אַ געוויסע גרופּירונג קלויבט נישט אויס אין קאַמף־מיטלען, ווען זי געהט אַריין אין קאָנפליקט מיט דער מאָראַל און רעכט, זענען פאַר איהרע שריט פערשטענדיג פעראַנטוואָרטליך אַלע, וואָס אַרבייטען מיט דער גרופּירונג. און דאָס — נישט קוקענדיג אויף די מאָטיווען פון דער מיטאַרבייט. מעגליך, אַז פיל מאַכען זיך גאָרנישט דערפון, אַז זיי האָבען נישט קיין געפיהל פון פעראַנטוואָרטליכקייט. אָבער ס'וועט קומען אַ מאָמענט, אפשר וועט ער קומען גאָר גיך, ווען מ'וועט דאַרפען אָפּגעבען אַ דין וחשבון, עפּענען דאָס בוך פון די חטאים. נישט וועגען אַלעמען קאָן מען פערגעסען".

די סאַנאַציע־פּרעסע ברענגט דעם דריטען אינטערוויו מיט מאַרשאַל פּילסודסקי, אָפּהאַלטענדיג זיך דערווייל פון ווייטערדיגע קאָמענטאַרען צו די געשעהענישען.

מ'דאַרף זיי נאָך צוצאָהל'ען
זונדערבאַרע ווענדונג פון צוויי רומענישע אַנטיסעמיטען

טשערנאָוויץ, (יט"א) די בעוואוסטע אַנטיסעמיטען־פיהרער, בערונדעי און דומיטרעסקו, וועלכע זענען בעקאַנט פון די טרויעריגע געשעהענישען אין באָרשאַ, האָבען זיך געווענדעט צו די יודישע פאָרשטעהער פון באָרשאַ מיט דעם פאָרשלאַג, אַז די יודישע קהלה זאָל פון די הילפס־געלדער, וואָס זענען בעשטימט פאַר די נשרפים, געבען צו די דערמאָהנטע אַנטיסעמיטען־פיהרער די נויטיגע געלד מיטלען אויף אָפּצופאָהרען פון באָרשאַ. „די יודען וועלען קענען לייכטער אָפּאָטמען, ווען מיר וועלען פרייוויליג פערלאָזען באָרשאַ" — האָבען די אַנטיסעמיטען בעגרינדעט זייער פאָרשלאַג.

קאָזאַקען העלפען יודען
אַראָפּנעהמען פון די פעלדער אין בירא־בידזשאַן

מאָסקווע, (יט"א) ווי מען טיילט מיט, האָבען די נישט־יודישע קאָמסאָמאָלצעס פון סאַבראָווס און די קאָזאַקישע בעפעלקערונג פון די שכנות'דיגע דערפער געהאָלפען די יודישע איבערוואַנדערער פון בירא־בידזשאַן אַראָפּצונעהמען די תבואה פון די פעלדער. די הילף איז געווען נויטיג צוליב די גוס־רעגענס, וואָס עס האָבען אויסגעבראָכען אין בירא־בידזשאַן אין דער צייט פון שניט און האָבען אוממעגליך געמאַכט צו בענוצען זיך מיט שנייד־מאַשינעס. דאָס איז שוין נישט דאָס ערשטע מאָל ווען די נישט־יודישע שכנים ווייזען אַרויס זייער פריינדליכע בעציהונג צו די יודישע איבערוואַנדערער.

די 3-טע וועלט-קאָנפערענץ פון „השומר הצעיר"
חלוקי דעות וועגען קיבוץ ארצי

פּראַג, (יט"א) אין דער 3־טער וועלט־קאָנפערענץ פון „השומר הצעיר", וואָס קומט פאָר אין ווראָסקי (מערב־סלאָוואַקיי) בעטייליגען זיך 70 דעלעגאַטען פון 18 לענדער. צו דער קאָנפערענץ זענען אויך געקומען 400 שומרים אַלס געסט פון פערשידענע לענדער. מאיר יערי האָט געהאַלטען די עפענונגס־רעדע, אין וועלכער ער האָט געשילדערט די איצטיגע לאַגע פון ציוניזם און די שטעלונג פון „השומר הצעיר" צו די אַקטועלע ציוניסטישע פּראָבלעמען. באַלד דערויף זענען אויסגעהערט געוואָרען אַ ריי מינדליכע און שריפטליכע בעגריסונגען פון דער יודישער אַגענץ, דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, ועד הלאומי, „הסתדרות העובדים", מ. מ. אוסישקין א. אַנד.

אין מיטעל־פּונקט פון די בעראַטונגען שטעהט די שטעלונג צו די פראַגען פון קבוץ ארצי, וועלכע רופען אַרויס, ווי דער יט"א־פאַרשטעהער ווערט געוואויר, בעדייטענדע מיינונגס־פערשידענהייטען צווישען איינצעלנע לאַנד־פעראַבאַנדען און דער לייטונג.

געזעהען און געהערט
מיט'ן צייכען־בלאָק איבער פּוילען

פון מיכאַאיל יאַ

פאַר'ן קינסטלער־מאָלער, פאַר'ן טאַלענטירטען מיט אַנ'אייגענעם אַקצענט און פּרצוף איז די טיפע אָרגאַנישע בעגענזייטיגע בעהעפטיגקייט מיט זיין נאַציע אַ נויטבעדערפעניש, סימבאָל און יסוד פון זיין שאַפען.

דער קינסטלער אַליין מעג דרשנ'ען אויף דער גאָרער וועלט־טריבונעס וועגען דעם מאָלערישען קאָסמאָפּאָליטיזם, אָבער אין זיין שעפערישען אונטערבעוואוסטזיין וועלען שטענדיג געוועלטיגען און אָנפיהרען דער פּאַטאָס און די כוחות פון זיין נאַציע.

און צו וואָס פאַר אַנ'אַבסטראַקציע עס זאָל נישט דערגעהן דער מאָלער, צי אין ער טריי דער אָדער יענער שיטה אין דער מאָלעריי,—דעם עקספּרעסיאָניזם, נייע זאַכליכקייט אָדער דעם אורבאַניזם פון אונזער צייט, וועט פאָרט אין איהם שטענדיג פולסירען דער לעבענס־טעמפּאָ, דער קינסטלערישער לעכצען און עסטעטישער פערנעהם פון זיין פאָלק. און דאָס וועט זיך שטענדיג אָפּשפּיגלען אין דעם וואוקס און אין דער שעפערישער אינטענסיוויטעט פון קינסטלער.

אַנו, ווי איז דאָרט אין חומש מיט משה'ן געווען: הויבט מען איהם אַרויף די הענד אין דער הויך, איז מנצח דער יודישער חייל, לאָזט ער אַראָפּ זיינע הענד איז טרויעריג.

* * *

כ'וואָלט פערגעסען קענען דעם צופעליגען פלאַנער פון „יעהאוואס" דרכים — וואָס אַרט מיך אַ יוד, וואָס יודישקייט האָט זיך איינגעבאַרט אין באָרד און וואָס שפּעט זיך אויס ביי די בריגעס פון דער געלער גין־גאָלדענער באָרד.

וואָס אַרט מיך אַ יוד, וואָס ווערט געקוועטשט פון קלויז און טראָגט מיט זיך אַ קאָמיוואָיאַזשאָריש־זעקעלע מיט געפּעלשטע סחורות פון תרי"ג מצוות.

סוף כל סוף קען מען דאָך נישט פערלאַנגען פון'ם יודען, וואָס האָט שוין זינט טויזענדער יאָהרען פערגעסען פון מיסטעריעס, פון הערליכע טריאומפיגע יום־טובים, פערגעסען וועגען דעם געטראַנק און געזאַנג און שכרות פון פּורפּור, גאָלד און פאַרבען־שפּיל, — וואָס געבען קען איהם דערמאָהנען [illegible] פון

שטעהענדיגען יודישען קינסטלער

דאָס יודישע אויג מוז דערשי'טערט ווערען פון אַ פאַרבען ערד־ציטערניש, כדי זי זאָל מסוגל זיין אויפצושטעהן תחית המתים פאַר קונסט.

אויב די געשיכטע פון דער מאָלעריי איז די געשיכטע פון דער אויפנעהמענדער זעהענדער און בעאָבאַכטענדער מענשליכער אויג, איז שוין איצטער אוממעגליך פעסטצושטעלען, אין וועלכען יאָהרהונדערט עס האָט זיך אויסגעלאָשען אונזער זעהן.

הגם די אויג איז אָרגאַניש צוזאַמענגעבונדען מיט דעם פּעקעלע געהירען און איינגעוואַקסען אין נשמה־שמאַרץ, וואָס דער מענש טראָגט מיט זיך, אָבער אויב די מענשליכע אויג האָט איבער זיך אַנ'אויבערהאַר, וואָס שטעלט דעם טראָפּ אויף גאָטס אַלץ־זעהענדיגען מיקראָסקאָפּ, ווערט די אויג אַ מין דיזענטעריע, וואָס פערדייט גאָרנישט פון דער שעהנער וועלטעל.

צי דאַרף מען פאַר לופט־געשעפטען אויגען?

* * *

אָבער וואָס טוען יודען אָהן בערד פאַר'ן יודישען קינסטלער אין פּוילען? (רייזענדער מיט קינסטלער־קעסטעלעך איבער פּוילען קאָן מען אין אַכט נישט נעהמען). וואָס טוט מען פאַר דער אייגענער קולטור, קונסט־פּרינציפּען, פאַר אַנ'אייגענעם ספּעציפישען מאָלערישען אינהאַלט, וואָס טוט מען פאַר דעם יונגען מונטערען קינסטלער־דור אין פּוילען, וואָס האָבען דערווייל דעם איינציגען מעצענאַט— הונגער און גלייכגילט....

הונגער—אַך, ווער ווייסט עס נישט, אַז דאָס איז די ערשטע ווייב פון קינסטלער, מיט וועלכער ער לעבט אָפּ אַ גליקליכען לעבען אָדער טוט איהר אָפּ און שטאַרבט פאַר דער צייט און לאָזט איבער אויף גאָטס גנאָד די פרעהליכע אַלמנה!

הונגער און נויט — איז פאַר'ן קינסטלער אַ זאַך, וואָס מען קען בעקעמפען מיט'ן הויזען־ריימען, אָבער גלייכגילט איז דער גרעסטער שונא פון קינסטלער. גלייכגילט איז דער, ווער עס אונטערגראָבט די וואָרצלען, וואָס פערשיט און פערשמעלערט די וועגען, וואָס פער'חתמ'עט און פערקלעמט דעם דורשט און לעבענס־קאַמף פאַר שאַפען און זוכענישען.

גלייכגילט שטעלט דיך אַוועק אַן אַ זייט, דו בלייבסט שטיין אויפ'ן שייד־וועג אַ פערגעסענער און נישט־נויטיגער. און דערמאָהנסטו וועגען דיין דאָ־זיין די יענע, וואָס האָבען דיך אונטערגעוואָרפען, ווי אַ ממזר, ביי אַ פרעמדער טיר, דערקענען זיי נישט דיין אוגעהעריגקייט צו זיך.

אַ סך, אַ סך זענען פערהאַן אין פּוילען טאַלענטירטע יודישע קינסטלער, אָבער נישטאָ קיין יודישע מאָלעריי, ווייל עס געוועלטיגט דער גלייכגילט.

— „טייערער פריינד, כ'ווייס נישט ווער איז גליקליכער, אַ פאָלק, וואָס געפינט אייגענע קינסטלער לויט זיין האַרצען און ווילען אָדער קינסטלער, וואָס האָבען אַ פאָלק, וואָס פערשטעהט זיי צו שעצען".

איך האָב דאָ פערקריפּעלט אַ מאָנאַרכס אַ פראַזע. — נישקשה, ער וועט מיר מוחל זיין אין זיין 400־יעהריגע רוה. אין אונזער תקופה איז פאַר אַ מאָנאַרך אַ גרויסער געווינס דערמאָנט צו ווערען בפרהסיא.

* * *

אַזוי פיל בתי־מדרשים און מקוואות אין פּוילען און נישטאָ אַ שטיקעל ערד פאַר אַ יודישען מוזיי.

דאָס וואָלט באמת געווען אַ מין אייגענאַרטיגע נח'ס תבה — דער יודישער קינסטלער וואָלט אָנגעטראָגען אַהין פון אַלע מינים און מען וואָלט זיך לאָזען שווימען אין מבול אַריין פון גלייכגילט און אינערטקייט.

אפשר וואָלט מען צוגעשוואומען צו אַ בארג?

אפשר איז נאָך פערהאַן אין יודישען גייסט אַ פערבאָרגענער אַראַראַט.

אָבער דערווייל, קאָלעגע יודישער קינסטלער, זוך זיך אַ מעצענאַט, אַ מארישאַן (סוחר) ביי די אומות העולם.

שטאַרבען וועסטו צייט האָבען צווישען יודען.

אָבער דערווייל קען מען מאָהלען און שטאַרבען צווישען קריסטען.

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

מאנטאג
15
כב
אלול תר״ץ

סעפטעמבער
זון-אויפגאנג 5.08
זון-אונטערגאנג 5.54

יעדעס יאהר — א נײַ ווײַב

א יוד א סוחר, האט זיך „אײַנגעהאנדעלט״ עטליכע ווײַבער, לעצטענס איז ער נעלם געווארען און געלאזען א פרוי מיט א קינד אין גרויס נויט

בלימע דייטשער א מיידעל פון א יאהר 25, האט זיך אנגעזאמעלט א נדן פון עטליכע טויזענד זל. א האוינונג און זיך געלאזט רעדען א שידוך. קיין שכנים פעהלען נישט, יעדער זוכט צו פאר־דינען א פאר זלאטיס שדכנות־געלד און מ׳האט איהר אנגעהויבען רעדען שדוכים היגע און פון אנדערע שטעט, יונגע און עלטערע, בחורים און אלמנ׳ס. פון דער גאנצער גאלעריע חתנים, וואס מ׳האט איהר פארגעשלאגען, האט בלימעלע זיך אפגעשטעלט אויף א טאמאשאווער סוחר, א חסידי־שען יוד פון איבער די פערציג א געוויסען אייזיק קימערפעלד אן אלמן. וואס האט געהאט א יונגעל פון א יאהר 14. חתן־כלה זענען זיך געפעלען געווארען, מ׳האט אפגערעדט, אז דאס יונגעל בלייבט ביי דער פרויס מוטער, ביי זיין באבע, מ׳האט בע־שטימט דעם זמן החתונה און נאכדעם ווי מ׳האט געגומען הופה וקדושין האט קימערפעלד זיך אריינגעצויגען אויף קאנסטאנטינער 14 אין זיין נייער דירה און לאדז, וואס ער האט בעקומען נדן פון זיין כלה. מ׳האט זיך איינגעארדענט די דירה, געקויפט מעבעל און איינריכטונג און זיך געלעבט בשלום. אזוי איז א דורך א יאהר. בלימע דייטשער האט געבוירען א מיידעלע און פון יענעם טאג הויבט זיך אן די נייע עפאכע אין איהר לעבען און צוזאמ־מענלעבען מיט קימערפעלדען. קימערפעלד האט אויפגעהערט צו צאהלען דירה־געלד, האט אויפגע־הערט צו פארדינען, ווייניגסטענס אזוי האט ער פארזיכערט זיין פרוי און מיט אמאל אין א שעה־נעם העלען טאג איז ער גאר פערשוואונדען.

בלימע האט געווארט אפשר וועט זיך דער פערלוירענער „שאף״ געפינען, אבער די ערווארטונג איז געווען אומזיסט. דערווייל האט זי זיך דער־וואוסט, אז אייזיק געפינט זיך אין טאמאשאוו און וואוינט ביי זיין געוועזענער שוויגער, ביי דער מוטער פון זיין ערשטער פרוי. און ווען זי האט זיך אנגעהויבען אינטערעסירען אביסעל מעהר מיט איהר מאן, האט זי זיך דערוואוסט זעהר אינטערע־סאנטע פרטים. אמת — אביסעל צו שפעט, אבער דערפאר זענען די נייע פרטים געווען זעהר סענ־סאציאנעל.

ס׳שטעלט זיך ארויס, אז אייזיק קימערפעלד איז א יוד א סוחר, פלעגט ער זיך יעדע פאר יאהר איינהאנדלען א נייע פרוי אין אנאנדער שטאט. קימערפעלד פלעגט נעהמען נדן און אפ־לעבען מיט זיין פרוי בערך א יאהר. באלד ווי די פרוי פלעגט איהם געבוירען א קינד, פלעגט ער פערשווינדען און ווערען א האז. דערביי פלעגט ער צונעהמען פון שטוב אלץ, וואס ס׳פלעגט זיך נאר לאזען און איבערלאזענדיג די פרוי מיט׳ן קינד אויף גאטס בעראט, פערשווינדען. אזעלכע פרויען מיט קינדער אויף די הענד האט ער איבערגעלאזט אין כאיני, זגערזש, סקערניעוויץ, קאנסק, און איצט אין לאדז.

ווי מ׳גיט איבער האט ר׳ אייזיק גוטע כוונות, ווען ער נעהט חתונה־האבען. ער האט אבער נישט ליב קיין פאמיליען־לעבען און קען נישט לעבען מיט א פרוי מעהר ווי א יאהר — אנדערהאלבען, פערלאזט ער זי און געהט זוכען אן־אנדערע, מיטן תנאי, באטירליך, אז זי זאלען איהם געבען נדן, ווי ס׳פאסט פאר א סוחרישען חתן.

און די לאדזשער פרוי, מיט׳ן קינד אויפ׳ן האנד האט נישט קיין פרנסה, וואס איהר דראהט עקסמיטירט צו ווערען פון איהר דירה, ווייל זי האט שוין זייט א לענגערער צייט קיין דירה־געלד נישט געצאהלט ווארט, אז פרעמדע מענשען זאלען דער־מאהנען איהר מאן דעם חסידישען יוד, ר׳ אייזיק קימערפעלד, וועגען זיינע פליכטען בנוגע זיין פרוי און טעכטערל.

דערמארדעט זיין ווייבס „פּשיאטשעל״

פעראורטיילט אויף צוויי יאהר טורמע

הקטאר נילווינסקי פון ניזעל, א דערפל היי־טער ראדאמסק, האט סוף יאהר 1929 חתונה געהאט מיט סטאניסלאווא כאינאצקא. די צייטען זע־נען אבער געווען שלעכטע און נילווינסקי האט, נישט האבענדיג קיין ארבייט, זיך געלאזט זוכען ארבייט אין טשענסטאכאוו. דארט האט זיך געפונען ארבייט און מיט דער צייט בעשלאסען ארויפצונעמען די פרוי צו זיך קיין טשענסטאכאוו, אבער דער אויבער־שטער האט איהם בעבענשט מיט א שוועגער און די שוועגער האט נישט געוואלט דערויף מסכים זיין. זיי האט געוואלט די מאמע פערהאלטען ביי זיך און דארף און דעם איהרען אפילו נישט ארייננעלאזט און שטוב, האט ער זיך צוויי טעג ארומגעבלאנקעט, און אויפ׳ן דריטען טאג, און צוענר האט ער צופעליג געטראפען אויף א שפאציר זיין פרוי מיט איהר „קר־אן״ יוזעף כאינאצקי. צווישען זיי האט זיך אן זייז נישט אפיציעלען פערטרעטער איז ענטשטאנען א קריגעריי און נילווינסקי האט כאינאצקי׳ן דער־לאנגט מיט א מעסער און ברוסט און ער איז געפאלען אן א טויטע.

נילווינסקי איז אהעסטירט געווארען און איצט איז אין פיעטריקאווער קרייז־געריכט (פארגעקומען דער פראצעס. נילווינסקי האט זיך פערטיידיגט, אז ער האט כאינאצקי׳ן נישט געוואלט ערמארדען, ער האט איהם געוואלט בלויז אנשרעקען און א ביסעל קאליע מאכען זיין שעהן פנים, כדי ער זאל זיך נישט צו שארען צו זיין פרוי. דאס געריכט האט נילווינסקי׳ן פערמשפט אויף צוויי יאהר טורמע און האט איהם פערהרעכענט דעם פריהערדיגען ארעסט פון אפריל.

צום פאל־עסטינער ארבייטער־קאנגרעס

דער קרישטף פערצעפטונגס־פעריאד צום פא־לעסטינער ארבייטער־קאנגרעס, וועלכער קומט פאר אין בערלין דעם 27 ה.ח. האט זיך שוין פאר־ענדיגט. די בעקאנט האבען זיך די ליגקע פועלי ציון און די פארבערייטונגען צום קאנגרעס נישט בעטייליגט ביז דער סאמע לעצטע צייט צוליב פריי־ציפיעלע און ארגאניזאציאנעלע טעמים. די מניעות זענען ענדליך בעזייטיגט געווארען און זייט די לעצ־טע צוויי וואכען האט זיך אנגעהויבען אן־אינטענ־סיווע ארבייט. נישט קוקענדיג אויף דער קורצער צייט זענען אין לאדז פערטיילט געווארען ביז סינף מיט א האלב טויזענד דעקלאראציעס־קארטען פון וועלכע איבער דריי טויזענד האבען פערשפרייט די ליגקע פועלי ציון, און אלע פינף איבעריגע גרופען — אימער צוויי טויזענד. צוליב דער גרוי־סער צאהל דעקלאראנטען אין לאדז האט זיך דער לאדזשער קאמיטעט געווענדעט קיין ווארשא מיט א פארשלאג, אז די וואהלען וואס זענען בעשטימט אויף מיטוואך דעם 17 ד.ח. זאלען אפגעלעגט ווער־רען אין לאדז אויף דאנערשטאג דעם 21 ד.ח. כדי די ארבייטער, וואס ארבייטען נישט דעם טאג זאלען זיך קענען בעטייליגען מאסענווייז אין די וואהלען צום ארבייטער־קאנגרעס, דער צענטראלער וואהל־קאמי־טעט האט אבער די ווענדונג פון לאדז אפגעוואָרפען און נישט בעוויליגט מאכען פאר לאדז קיין אויס־נאהם

3

אויף דער לעצטער זיצונג פונ׳ם וואהל־קאמי־טעט אין לאדז איז בעשלאסען געווארען די וואה־לען אין לאדז זאלען פארקומען מארגען, דינ־סטאג און מיטוואך. דינסטאג אין א לאקאל וואס האט זיך געפונען אין באלוט און מיטוואך — אין א שטאטישען לאקאל. וועהלען האט דאס רעכט יעדערער, וואס האט אויסגעקויפט א דעקלאראציע אלס וועהלער צום פאלעסטינא־ארבייטער־קאנ־גרעס.

* * *

די וואהלען צום קאנגרעס פאר׳ן ארבייטענ־דען ארץ־ישראל קומען פאר דינסטאג און מיטוואך דעם 16 און 17 ד. ח.

ס׳וועלען זיין 5 ליסטען, ווי דהיינו: פועלי־ציון לינקע, פועלי־ציון רעכטע, „התאחדות־גורדוניה־„דת ועבודה״ און „השומר הצעיר״.

די צאהל פון די וואהל־בערעכטיגטע איז 6000.

10-יאהריגער יובילײ

נאך דער פויליש־באלשעוויסטישער מלחמה

(—) אויף פרייטאג אין אווענד איז אין דער נא־ יעוואדזשווע צוזאמענגערופען געווארען א פערזאמ־לונג פון לאדזשער בירגער, כדי צו ארגאניזירען א קא־מיטעט אויף איינצוארדנען די פייערונגען לכבוד דער 10־יאהריגען יובילײ זייט עס איז אפגעשלאגען געווארען דער באלשעוויסטישער אנפאל אויף פוילען.

צו דער דאזיגער פערזאמלונג האט דער וואר־יעוואדע צוו. אנד. איינגעלאדען אויך אלס פער־טרעטער פון מאגיסטראט דעם שטאט־פרעזידענט זשעמיענצקי, דעם וויצע־פרעזידענט ראפאלסקי און לאווניק פורטאל, זיי זענען אבער צו דער פערזאמ־לונג נישט געקומען און האבען דעם וואיעוואדע צו־געשיקט א בריף אין וועלכען זיי טיילען מיט, אז זיי רעזיגנירען פון דער מיטארבייט אינ׳ם קאמיטעט וואס דארף געשאפען ווערען, ווייל זיי קענען נישט מיטארבייטען מיט דער ליגע פון פוילענס מלוכהשער ענטוויקלונג („ליגא מאצארסטוואוועגא ראזוואיו פאלסקי״). די דאזיגע אינסטיטוציע — ווערט ווייטער געזאגט אינ׳ם בריף — איז איינע פון די, וואס בעגריסען אמשטארקסטען די רעפרעסיעס בנוגע דער אפאזיציע.

ווייטער ווערט אינ׳ם בריף געזאגט, אז די רע־פרעסיעס ווערען אנגעווענדעט בנוגע מענשען, וועל־כע האבען אין 1920 י. געשפילט א וויכטיגע ראל, אזוי למשל, איז דער געוועזענער דעפ. בארבערט באליצקי, וועלכער איז איצט ארעסטירט, געווען א מיטגליד פון דעם נאציאנאלען פערטיידיגונגס־ראט און שפעטער א מיטגליד פון דער דעלעגאציע וואס האט געשלאסען דעם שלום אין ריגע.

דער דאזיגער בריף איז אונטערגעשריבען פון אלע דריי אויסגערעכנעטע מאגיסטראט־מיטגלידער

צום נייעם יאהר

ווינשט אייערע קרובים, פריינד, קליענטען און בעקאנטע

א כתיבה וחתימה טובה

דורך דעם „נייעם פאלקסבלאט״

לשנה טובה - וואונשען

צום פרייז פון 2.50 זל.

פאר אונזער גרויסען ערב ראש־השנה־נומער

וועלכער וועט געדרוקט ווערען אין א פיל־פאך פערגרעסערטער אויפלאגע און וועט פערשפרייט ווערען בכל תפוצות הארץ

ווערען שוין אנגענומען אין אונזער אדמיניסטראציע

רעגיסטראציע פון יאהר־גאנג 1912

היינט, מאנטאג, דעם 15 סעפטעמבער דאר־פען זיך אין דער פאליציייאיש־מיליטערישער אפטיי־לונג ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1912 יאהר וועל־כע וואוינען אויפ׳ן שטח פון 1 פאליציי־קאמי־סאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן אויף

T U W

און די וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 10 קאמי־סאריאט מיט די פאמיליען־נעמען

פון N ביז׳ן סוף

מארגען, דינסטאג — 3-טער קאמיסאריאט מיט די בוכשטאבען

Z Ż

און פון 11-טען קאמיסאריאט

A B C D E F G H Ch I J

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענ־גען א פאס, א מעטריקע אדער אן׳אנדער דאקו־מענט; א שול־צייגניש. האנדווערקער דארפען אויך צושטעלען א צעך־צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט בעווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

לטובת „לינת-הצדק״

מארגען דינסטאג — אפצייכנונגס־טאג

מארגען דינסטאג קומט פאר אן׳אפצייכנונגס־טאג לטובת דער פערדינסטפולער לאדזשער אינסטי־טוציע „לינת-הצדק״.

וואס „לינת-הצדק״ איז פאר דער לאדזשער יודישער בעפעלקערונג איז כמעט אלעמען בעקאנט. די דאזיגע אינסטיטוציע גהער צו די פאפולערסטע אינסטיטוציעס פון דעם דאזיגען מין, און מיר האל־טען פאר איבעריג צו דערמאנען דעם לאדזשער יוד, אז זיין חוב איז אין דעם טאג ווי אמטיכ־טיגסטען צו אונטערשטיצען דעם „לינת-הצדק״.

„תומכי אורחים״

דער בלימעל־טאג, וואס איז פארגעקומען דאנערשטאג דעם 11. סעפטעמבער לטובת דעם הילפס־פעראיין „תומכי אורחים״, האט געהאט איינ־קונפט 1128,95 זל.

פון „למען ארץ־ישראל״

דער פעראיין „למען ארץ־ישראל״ אין לאדז ארדענט איין די קומענדיגע וואך א רעפעראט פון ד״ר הויזנער.

די טעג ווערט שוין געעפענט אין לאדז א פערקויפס־שטעלע פון תוצרת הארץ (אייגענע פראדוקציע).

די העברעאישע אווענד־קורסען

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

די לייטונג פון די העברעאישע אווענד־קור־סען מאכט שוין די הכנות אויף צו עפענען די קור־סען וואס זענען איבערגעריסען געווארען צוליב די זומער־פעריען אויסער די עקזיסטירענדע גרופען וועלען בעעפענט ווערען נייע גרופען פאר אנפאנגער.

ימים נוראים-תפילות אין צענט־ראלען יודישען האנדווערקער־פערבאנד

דער צענטראלער האנדווערקער־פערבאנד אין לאדז ארדענט איין הייאהר אין איינענעם לאקאל גאס האוועגען אויף די ימים נוראים.

צוליב דעם, וואס עס וועלען דארט דאווענען בלויז איינענע מיטגלידער מיט זייערע פרויען און צוליב אנגעזאגירען פון גוטע חזנים און כאר, וועט דער עולם זיך געפינען אין א היימישע סביבה.

Dr. med. NIEWIAZSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–10 פארמ. 1–3 און פון 5–8 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9–1 פארמ.
באזונדער ווארטע־זאל פאר פרויען.

„לאָדזשער פּראָוואָקאַטאָרען"

די געשיכטע פון טרויעריג-בערימטען לאָדזשער פּראָוואָקאַטאָר נ. ח.

(המשך).

נח האָט נישט געשאַנעוועט זיין אייגענע משפּחה. ער האָט געהאַט אַזוי פיל חוצפּה אַז ער האָט געמאַכט ווייזיטען ביי זיין פאָטער אין שטוב און אפילו געוואָלט געבען זיין פאַמיליע געלד. פאַרשטעהט זיך, אַז מ'האָט איהם דאָרט נישט געלאָזען איבער דער שוועל, און נח האָט דאָס געהאַלטען פאַר אַ גרויסע עוולה און בעליידיגונג פון זיין כבוד. פאַר דעם איניציאַטאָר פון דער שנאה צו איהם מצד זיין משפּחה האָט ער געהאַלטען זיינעם אַ קוזין ה. געוויסען ה. נח'יל האָט דעריבער געזוכט ווי זיך נוקם צו זיין אין איהם. געוועהנליך איהם אַרעסטירען און לאָזען זעצען אין אַרעסט מיט אַ געוויסען בלבול איז פאַר נח'ן געווען אַ צו קנאַפּע נקמה. דאָס וואָלט נישט אַרויסבערופען דעם ריכטיגען עפעקט און מ'וואָלט נח'ן נישט בעוואונדערט ער האָט געזוכט עפּעס אַ נקמה, וועלכע זאָל איהם ווידעראַמאָל „בערימט" מאַכען. און ער איז געפאַלען אויף אַ מאָדנע המצאה, קודם כל האָט ער גאַנץ אָפען ערקלערט, אַז ה. וועט שוין לאַנג אויף דער פריי נישט זיין, זיין פאַמיליע האָט שוין געוואוסט, אַז ביי נח'ן זענען נישט פערהאַן קיין חכמות און אַז ה. דאַרף זיך אויסבעהאַלטען. אָבער אויף דעם מאָמענט האָט שוין נח בעלאָזט באַכשפיאַנירען זיין קוזין און צו יעדער מינוט האָט ער געוואוסט, וואו ער געפינט זיך. ה. האָט נאַטירליך אפילו נישט געטראַכט אַז מען שפּירט איהם נאָך און האָט בעשלאָסען זיך אויסצובעהאַלטען פאַר נח'ס ערשטען כעס ביי זיינע אַ ווייטען קרוב אויף וואָלבאָרסקאַ גאַס. נח האָט דערפון גוט געוואוסט, אָבער ער האָט נישט אונטערגענומען קיין שריט איהם צו אַרעסטירען אָדער גאָר צו שטערען, אַז ה. זאָל זיך דאָרט בעהאַלטען. אַדרבא, ס'איז אדרבא בעגאַבען צוויי טעג און נח האָט גאָרנישט געטשעפּעט. מיטאַמאָל איז נח בעפאַלען מיט זיינע ושאַנדאַרמען די שטוב, ווהאַ ה. האָט זיך אויסבעהאַלטען ה. האָט בעוואוסט, אַז מ'קומט נאָך איהם, און האָט זיך בעהאַלטען אין אַ קליין קעמערל וועלכער האָט זיך געפונען נעבען דער שטוב. נח האָט די דאָזיגע שטוב גאַנץ גוט בעקענט נאָך פון אַלטע צייטען און האָט געוואוסט, אַז ה. זיצט אין קעמערל. ער האָט זיך אָבער באַרישט ווייטענדיג געמאַכט האָט אַרעסטירט אויף דערווייל דאָס פאַרמאָלק וואָס האָט געוואוינט אין יענער שטוב און איז אַוועק. ער האָט אָבער איבערגעלאָזט אין הויף אַ סטראַזשניק אלטעבב צ ובגעבען און איהם אָנגעזאָגט אַז ער זאָל זיין אויסמערקזאַם אויף דעם קעמערל, ווען ער איז שוין אַוועק האָט ער זיך אָבער מישב געווען אין צוריקגעקומען און פערקלאַפּט דאָס קעמערל, מיט בעגעל אַרום און אַרום, ווי איז געזעסען אין קאַמער און האָט נישט בעוואוסט וואָס אינדרויסען קומט פאָר, ער האָט געהערט ווי מען קלאַפּט אין דער טיר פון דער קאַמער וואו ער ליגט בעהאַלטען און האָט געמיינט, אַז דאָס וויל זיך נח צו איהם צוזבעקומען. ער האָט דעריבער פערהאַלטען דעם אָטעם, קיין ריהר זיך נישט געגעבען, ביז אַלץ איז שטיל געוואָרען. דאַן איז ה. צוגעגאַנגען צו דער טיר און דורך אַ שפּאַרע אַדורכגעקוקט צו זעהען אויב אַלץ איז שוין אין אָרדנונג. ער האָט אָבער געזעהען, אַז אַ פּאָליציאַנט דרעהט זיך אַהין און צוריק. ה. האָט בעשלאָסען נאָך צו וואַרטען און נישט אַרויסצוגעהען. אַזוי איז ה. געלעגען אין דער קאַמער אַ גאַנצע נאַכט און צומאָרגענס אַ גאַנצען טאָג אָהן עפּעס צו עסען און אָהן אַ טרונק וואַסער. אין אָוועגד פון צווייטען טאָג האָט איהם אָנגעהויבען שלעכט צו ווערען. ער האָט בעפיהלט, אַז ער וועט מעהר נישט אויסהאַלטען, און נישט טראַכטענדיג מעהר, וואָס מיט איהם וועט זיין האָט ער געפרובט עפענען די טיר און אַרויסגעהן, אָבער זיינע אָנשטרענגונגען האָבען נישט געהאָלפען. די טיר איז בעווען פעסט פערקלאַפּט.

ה. האָט אָנגעהויבען מיט די פויסטען שטאַרק צו קלאַפּען, בעמאַכט געוואַלדען און געקרעכצט אַזוי שטאַרק, אַז אַלע שכנים פון הויף זענען זיך צונויפגעלאָפען.

דער פּאָליציאַנט וואָס איז געשטאַנען אויף דער וואַך, אַליין נישט וויסענדיג נאָך וואָס, האָט נישט געוואוסט וואָס ער זאָל טון, ווייל ה. האָט אַרויסגעשריגען פון דער קאַמער, אַז ער וועט דאָס נישט אויסהאַלטען און וועט שטאַרבען, ער האָט דעריבער אוועקגעשיקט דעם סטרוזש פון הויז אין „אוטשאַסטאַק" און געבעטען הילף.

באַלד איז אָנגעקומען נח כלומרשט אויסצופאַרשען דעם ענין ער האָט אַזוי שנעל נישט געעפענט די טיר, ער האָט נאָך זיין קוזין אָפּגעהאַלטען אַ גאַנצע דריי שעה. און דערנאָך איהם ערשט בעפרייט פון דער שרעקליכער תפיסה. ה. איז שוין געווען איינגאַנצען פערחלשט. נח האָט איהם פאַרשטעהט זיך, אַרעסטירט אויף איהם געמאַכט אונבערהערטע בלבולים, פאַר וועלכע מ'האָט ה. אוועקגעשיקט קיין סיביר.

י. דאַג.

(המשך קומט)

הלוואות אהן פּראָצענטער

די פערוואַלטונג פון דעם „לאָדזשער הילפס-פעראיין צו ערטיילען אָהנפּראָצענטיגע הלוואות", פּיעטריקאָווער 20, איז מודיע, אַז דער פעראיין גיט גרויס הלוואות אהן פּראָצענט אויף גאַראַנטיעס פון די מיטגלידער, אָדער אויף משכנות.

דאָס איז דער איינציגער פעראיין אין לאָדז, וואָס גיט גרויס אָהנפּראָצענטיגע הלוואות.

די קאַסע איז טעטיג פון 4 ביז 7 נ. מ.

„אהל יעקב"

ס'איז אונז צוגעשיקט געוואָרען אַ דין וחשבון פון דער שוהל „אהל יעקב" פאַר'ן יאָהר תרפ"ט, מיט וועלכען ס'איז נישטאָ זיך וואָס צו שעהמען צו ברענגען פאַר דער עפענטליכקייט.

פונ'ם דין וחשבון איז צו זעהען, אַז אַ חוץ די הוצאות, וואָס די שוהל האָט פאַר'ן דירה-געלד און אויסצוהאַלטען די „כלי קודש" און אַ חוץ די געלדער וואָס ווערען אַסיגנירט פאַר'ן „קרן קימת" און „קרן היסוד" דורך איינשרייבען פערשידענע פערזאָנען און געשעהענישען אין „ספר הזהב" און „ארץ אַנדערע געלעגענהייטען, ווערען אויך אונטערשטיצט פון דער שוהל די לערן-אַנשטאַלט „יבנה" די פערמע „העלענובעק" און אַנדערע.

ווענען יעדע נאַציאָנאַלע געשעהעניש, צי אין ישראל, צי אין לאָדזש, ווערט געמאַכט אַ פייערונג וועלכע עס לאָזט תמיד איבער אַ גוטען רושם אויף די מתפללים פון דער דאָזיגער שוהל.

זאָלען דאָס אַנדערע שוהל-קאָמיטעטען זיך צוקוקען און נאָכטון.

אבער-קאַנטאָר פאַדראַבינעק

וועט היי יאָהר דאַווענען ימים נוראים אין פילהאַרמאָניע

היינטיגע ימים-נוראים ווערט 20 יאָהר זייט אין פילהאַרמאָניע ווערען איינגעאָרדענט ימים-נוראים־דיגע תפילות.

צוליב'ן דאָזיגען יובילעאום האָט זיך דער בית-תפילה-קאָמיטעט בעמיהט צו שאַפען אַ נחת-רוח פאַר די מתפללים און אויסנוצענדיג די געלעגענהייט, וואָס דער אָבער-קאַנטאָר ה' פאַדראַבינעק וועלכער איז אַנגאַזשירט געוואָרען קיין טשיקאַגאָ האָט צוליב וועגס-שוועריגקייטען נישט בעקענט אַרויספאָהרען איהם אַנגאַזשירט אויף ימים-נוראים קיין לאָדז.

דער אָבער-קאַנטאָר פאַדראַבינעק איז שוין דעם לאָדזשער עולם גוט בעקאַנט פון זיינע תפילות און די ידיעה וועגען זיין דאַווענען אין פילהאַרמאָניע וועט פאַר זייער אָנהענגער זיכער זיין אַ בשורה טובה.

„אַ תשובה טרעווראַנוס'ן"

(אַ) נעכטען איז פילהאַרמאָניע פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג ווענען אויסקלויבען אַ קאָמיטעט אויף אויסצובויען אַ'אונטערוואַסער-שיפעל, אַלס תשובה אויף די אַרויסטרעטונגען פונ'ם דייטשען מיניסטער טרעווירענוס וועגען רעווידירען די פּוילישע גרעניצען.

ווי בעקאַנט האָט אַ פערזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 31. אויגוסט בעשלאָסען אויסצובויען אַן אונטערוואַסער-שיפעל. איצט איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ צענטראַל-קאָמיטעט, וואָס וועט אָנפיהרען מיט דער זאַמעל-אַקציע אין גאַנץ פּוילען.

אַבצייכען לטובת דעם קרן-קימת-לישראל

די הכנות צום אָבצייכען-פערקויף לטובת דעם קרן קימת, וואָס קומט פאַר היינטיגען דאָנערשטאָג אין אונזער שטאָט, זענען אין פולען גאַנג. צו דער אַרבייט האָבען זיך שוין געמעלדעט אָפּפער-ווילינג אַ גאַנצע רייהע ציוניסטישע עסקנים פון אַלע גרופּירונגען.

פעלץ-און פוטער-סעקציע ביים צענטראַלען סוחרים-פעראיין

אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' מ. ברייטבאַרט איז נעכטען אין לאָקאַל פון צענטראַלען סוחרים-פעראיין פּיעטריקאַוו, 10, פאָרגעקומען אַ בעראַטונג וועגען אָרגאַניזירען די פעלץ-און פוטער-סעקציע.

נאָך אַ לעבהאַפטען מיינונגס-אויסטויש איז געוועהלט געוואָרען אַן אָרגאַניזירונגס-קאָמיסיע פון די ה"ה מ. ברייטבאַרט, מ. שיפּערעצקי און ה. קאַלינסקי.

דאָנערשטאָג, 8 אין אָוונט וועט פאָרקומען אַ גענעראַל-פערזאַמלונג פון דער סעקציע, אויף וועלכער עס וועט געוועהלט ווערען אַ פערוואַלטונג.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) ליפּינג (פּיעטרקאָווער 193), מילער (פּיעטרקאָווער 46), גראָשקאָווסקי 11 ליסטאָפּאַדאַ 15), מערעלמאַן (ציגעל-גאַס 64), ניעווידראָווסקי (ליטאָנאָווסקי 57), יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9).

רעגיסטראַציע פון אַרבייטסלאָזע לעהרער אין די יודישע מיטעל-שולען

(קאָמוניקאַט)

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס צווישען די יודישע לעהרער פערגרעסערט זיך אַלץ מעהר די אַרבייטסלאָזיגקייט האָט די הויפּט-פערוואַלטונג פון פּראָפעסיאָנעלען פעראיין פון די לעהרער אין די מיטעל-שולען בעשלאָסען אַדורכצופיהרען אַ רעגיסטראַציע פון די אַרבייטסלאָזע אין די יודישע מיטעל-שולען און פון קאַנדידאַטען, וואָס בעזיצען די נויטיגע קוואַליפיקאַציעס פאַר אַ מיטעל-שול-לעהרער (לעהרער עקזאַמען, מאַגיסטעריום, דיפּלאָם א.א.וו.).

אַלע פּראָאינטערעסירטע פּערזאָנען דאַרפען זיך רעגיסטרירען ווי שנעלער אין אַרבייטספערמיטלונגס-ביוראָ ביים פעראיין (וואַרשע, זעלנאַ 25) און אָנגעבען דעם נאָמען, פאַמיליען-נאָמען, אַדרעס, קוואַליפיקאַציע, זייט ווען אָהן אַרבייט און וועלכען צעענדיגט דעם שטודיום.

די יודישע צייטונגען ווערען געבעטען איבערצודרוקען דעם קאָמוניקאַט.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג ד. 15 סעפּטעמבער

11.58 צייטסיגנאַל פון וואַרשע און הייגאַל פון מאַריאַצקין טורעם אין קראָקאָ. 12.05 מוזיק פון גראַמאָפאָן-פּליטען. 13.15 טאָג-פּראָגראַם קינאָ-און טעאַטער רעפּערטואַר. 15.50 פאָרלעזונג. 16.15 קינדער-פּראָגראַם. 16.45 גראַמאָפאָן-פּליטען 17.10 קאָמוניקאַציע איבערזיכט. 17.35 לאָדזשער מאָרס-קאָסטפעל 1800 לייכטע מוזיק פון „גאַסטראָנאָמיאַ" אין וואַרשע. 1900 פערשידענעס. 19.20 טעכנישע שמועסען. 19.35 גראַמאָפאָן-פּליטען. 19.45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, קאָמוניקאַטען און צייטסיגנאַל פון וואַרשע. 20.00 ראַדיאָ-זשורנאַל. 20.15 פאָרלעזונג. 20.30 קאָנצערט פון לייכטער מוזיק אויסגעפיהרט דורכ'ן אָרקעסטער פון פּוילישען ראַדיאָ און סאָליסטען. 22.00 פעליעטאָן. 22.15 קאָמוניקאַטען (מעטעראָלאָגישע, פּאָליציי-ספּאָרט), טאַנץ-מוזיק און סאַלאָן-מוזיק.

Dr. med. A. Uryson

אינערליכע קראַנקהייטען

קילינסקעגאָ 20, טעל. 215-85

מעלדונגען

די וואַהלען צום קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל

דער וואַהל-קאָמיטעט אין לאָדז מאַכט דערמיט בעקאַנט, דאָס אין הסכם מיט'ן וואַהל-רעגלאַמען פון צענטראַלען וואַהל-קאָמיטעט אין וואַרשע, האָט יעדער בעזיצער פון אַ קאָנגרעס-קאַרטע אַרויסגעגעבען דורך דער הסתדרות און איז אַריינגעטראָגען אין די וועהלער-רשימות וואַהל-רעכט, צום קאָנגרעס פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ ישראל.

היינט, מאָנטאָג, און מאָרגען דינסטאָג קען יעדער וועהלער נאָכקאָנטראָלירען צי ער איז אַריינגעטראָגען אין די וועהלער-רשימות און גלייכצייטיג רעקלאַמירען. די ליסטעס זענען צום קאָנטראָלירען אין לאָקאַל פון דער ליגע שיענקיעוויטשאַ 3/5

די וואַהלען קומען פאָר אין פאָלגענדע 2 טעג דינסטאָג פון 1 מיטאָג ביז 11 אָוונד אין זאַל פון קינאָ „ווענוס" מלינאַרסקאַ 17 און מיטוואָך פון 9 פריה ביז 11 אָוונד, אין זאַל פּאָלודניאָווע 10.

יעדער וועהלער דאַרף מיטברענגען זיין וואַהל-קאַרטע

דער וואַהל-קאָמיטעט אין לאָדז.

(—) פאָרזיצער ג. ליכטענשטיין.

אַכטונג, קאַרטען-פערשפּרייטער פון „פּועלי ציון" היינט, מאָנטאָג, 8 אַ זייגער אָוונט קומט פאָר אין פעראיין לאַגעווניקאַ 4 אַ פערזאַמלונג צו וועלכער אַלע מוזען קומען.

די פערוואַלטונג.

סעקציע פאַשאַרניע-אַרבייטערינס ביים פּראָפ.-פעראיין פון דערנערונג לאַגעווניקאַ 4.

די סעקציע גענז-פּליקעריגס פּירט זייט דאָנערשטאָג, ד. 11.9. אַ שטרייק.

ביז דער שטרייק וועט נישט זיין פערענדיגט דאַרף קיינער נישט גיין צו דער אַרבייט. אַלע וואָס וועלען גיין צו דער אַרבייט וועלען בעהאַנדעלט ווערען ווי שטרייק-ברעכער.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

מאַגיסטער נ. שאַץ

פּעטריקאָווער 37, 2. ...

אונטערזוכונגען פון ...

פריה-אָבענד - 4 ...

לכבוד יום-טוב

עמפּפעהלט דער געעהרטער קונדשאַפט די ערשטע קוואַליטעט פון די לעצטע און נייעסטע קאָסמעטיק פון פּאַריז

J. DRUKIER

די גוט-בעקאַנטע פּערפומעריע

Zawadzka 5, tel. 175-92

וועלכע איז פערזעהן מיט דעם רייכסטען אויסוואַהל טואַלעט-זייפען, פּודערן, פּערפומען, קעלנישע בלומען-וואַסערן א. אַנד. אַלעס צו גענויע פאַבריקס-פּרייזען.

בעמערקונג: ווער עס בעזוכט מיין פּערפומעריע, בלייבט אויף שטענדיג מיין קונדע. ∴ ∴ ∴ פאַר אַנגראָסיסטען — בעדייטענדער ראַבאַט.

משומדת'טע, בעריהמטע טענצערין, געפינען טויט אין א ווייבערישער שוהל אין בודאפעשט

לעגענדע, אז זי איז געוועז פראנץ יאזעפ'ס געהיימע יודישע טאכטער. — די מערקווירדיגע געשיכטע פון א יודישער פאמיליע אין אונגארן

אין א ווייבערישער שוהל אין בודאפעשט, אונגארן, האט די שמש'טע געפונען א טויטע פרוי.

עס איז געוועזן א קריסטליכע בעטלערין, געקליידעט אין שמאטעס. זי פלעגט זיך שטענדיג אויפהאלטען אין די ארימע יודישע געסלעך און בעטלען נדבות ביי פרומע ווייבער. זי פלעגט געפינען אין דער ווייבערשער שוהל.

איידער די בעטלערין איז געשטארבען, איז זי געווען זעהר פרום און פלעגט דאווענען, זאגען תהילים און וויינען מיט ביטערע טרעהרען.

ערשט נאך איהר טויט האט מען זיך דערוואוסט, אז זי איז א קריסטין און איהר טויט האט פאראורזאכט א גרויסע סענסאציע אין בודאפעשט.

עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די פרומע ארימע בעטלערין, וועלכע איז געשטארבען פון הונגער אין דער ווייבערשער שוהל, איז נישט קיין אנדערע, ווי די אמאליגע בעריהמטע בודאפעשטער שענהייט און טענצערין, די משומדת'טע, לאלא בערעטוואס, וועלכע האט געשפילט א גרויסע ראלע אין דער בודאפעשטער לעבעוועלט אלס שענהייט און רייכסטע דאמע.

אבער נישט דאס איז געווען די סענסאציע, וואס די געוועזענע גרויסע שענהייט און די בעריהמטע טענצערין איז געווארען א פרומע בעטלערין. עס פארבונדען מיט א סך זאגענאכטע „לעבענס־ראמאנען", אז די טענצערין איז דער עלטער צניעות.

די בעריהמטע משומדת'טע, לאלא בערעטוואס, איז אבער געווען די געהיימע יודישע טאכטער פון קייזער פראנץ יאזעף. זי איז געווען א בעקאנטע אנטיסעמיטישע אריסטאקראטקע. איהר פאטער, דער בעקאנטער אנטיסעמיטישער משומד, דער סענאטאר אנדרעי פאן בערעטוואס, האט פערפאלגט די אונגארישע יודען מיט פיל אנטיסעמיטישע געזעצען, וועלכע ער האט געהאלפען דורכפיהרען אין סענאט.

איהר זיידע, דער מוטער'ס פאטער, איז געווען דער פרומער רייכער חסיד, משה מאריץ וואהרמאן, שטעלפערטרעטער פון אונגארישען פינאנץ־מיניסטער און פרעזידענט פון דער קהלה אין בודאפעשט.

די געשיכטע פון דער רייכער יודישער פאמיליע וואהרמאן, איהר אויפשטייגען און איהר צוריקגעהן, איז העכסט אינטערעסאנט. די אונגארישע צייטונגען דערצעהלען וועגען דעם פאלגענדע איינצעלהייטען:

משה וואהלמאן א פרומער חסיד, וואס צוריק מיט יאהרען ארײנגעוואנדערט פון גאליציען קיין אונגארן. פון גאליציען איז ער מיטגעפאהרען מיט א פוילישען פרינץ, ביי וועמען ער איז געווען א פאקטאר פון דער קרעטשמע.

דער פרינץ האט זיך געמאכט שטאלציך פערליבט אין דעם פאקטאר'ס האלבוואקסענעם יודישען שעהנער טאכטער, מיטן נאמען רחל. ער האט פערלאנגט, אז דער פאקטאר זאל איהם געבען זיין טאכטער פאר א פרוי. אלס פרומער יוד און חסיד האט דער פאקטאר, משה וואהרמאן, נישט בעקאנט ערפילען דעם וואונש פון דעם פרינץ, האט ער איהם אפגעזאגט.

דער פרינץ האט בעשלאסען זי אויסצונעהבען פון איהר פאטער'ס הויז און געהיים זי אפשמדען און נאכהער מיט איהר חתונה האבען. די לעגענדע

(פון אונזער קארעספאנדענט)

דערצעהלט, אז דער פרינץ האט איינמאל בעשיינט די שעהנע רחל איז זיין פאלאץ. דער פערצווייפעלטער פאטער משה וואהרמאן, האט אנגעווענדעט אלע מיטלען, אום צו בעפרייען זיין טאכטער. ער האט פאר דעם פרינץ געוויינט און איהם געקושט די הענד און געבעטען איהם, ער זאל איה מצוריקגעבען זיין טאכטער. דער פרינץ האט גיך איהם אנגערייצט די הינט און איהם ארויסגעטריבען מיט א שטעקען פון פאלאץ.

דעמאלט איז משה וואהלמאן געפאהרען קיין ווין, בעטען דעם קייזער פראנץ יאזעף, ער זאל בעפעהלען צו בעפרייען זיין טאכטער. דיזע בימע האט געדארט ערפאלג. פראנץ יאזעף, וועלכער איז געווען דעמאלט נאך א יונגער קייזער, האט גלייך בעפוילען דעם מיניסטער, מען זאל צווינגען דעם פרינץ צו בעפרייען דעם יודענ'ס טאכטער.

דער פרינץ איז געצוואונגען געווען זיך אפצוזאגען פון זיין ליבע צו דער שעהנער רחל, און ער האט די אפגעשיקט צוריק אהיים צו איהר פאמעלע. דער פרינץ האט אבער זיין פאקטער ארויסגעווארפען פון קרעטשמע און איהם נאך געסטראשעט, אז ער וועט איהם שיסען.

דאמאלס איז געוועזן די אורזאך וואס האט בעווצאונגען משה וואהרמאן אויסצואוואנדערן פון גאליציען קיין אונגארן.

ער האט זיך בעזעצט מיט זיין פאמיליע אין בודאפעשט און האט געעפענט א געשעפט פון תבואה און פעלד־מאשינען.

דאס געשעפט האט איהם אפגעגליקט, און איז א קורצער צייט איז משה וואהרמאן געווארען א רייכער מאן.

ער האט געעפענט א באנק־הויז. דאס גליק האט איהם צוגעשפילט אלץ מעהר און מעהר, ביז ער איז געווארען איינער פון די רייכסטע באנקירען אין בודאפעשט. משה וואהרמאן איז אבער געבליבען א פרומער יוד מיט באהרד און פאות און געקליידעט אין א בעקעשע מיט שיך און זאקען, כאטש ער איז שוין געווארען א דעפוטאט אין פארלאמענט און האט געגומען שפילען א גרויסע ראלע אלס פאליטיקער. בלויז דעם נאמען האט ער געענדערט פון משה אויף „מאריץ".

נאכהער איז ער פון די אונגארישע יודען אויסגעוועהלט געווארען אלס פרעזידענט פון דער קהלה אין בודאפעשט. עס האט נישט לאנג געדויערט, האט קייזער פראנץ יאזעף געמאכט מאריץ וואהרמאן פאר שטעלפערטרעטער פון דאמאלסדיגען עסטרייך־אונגארישען פינאנץ־מיניסטער.

די קאריערע פון א פרומען אימען גאליציאנער יוד איז נישט קיין געוועהנליכע. מאריץ וואהרמאן איז גיך געווארען די ערשטע פיהרענדע פערזענליכקייט אין דער פאליטיק אין אונגארן און א פריינד פון קייזער פראנץ יאזעף.

די צייטונגען דערצעהלען א סך לעגענדעס וועגען דער פריינדשאפט צווישען פראנץ יאזעף און מאריץ וואהרמאן. דער קייזער, זאגט מען, האט קיין שריט נישט געמאכט, איידער ער האט זיך נישט בעראטען מיט מאריץ וואהרמאן. ווען וואהרמאן פלעגט זיך נעז־שמדען פלעגט ער געווארען פרעמיער־מיניסטער פון עסטרייך - אונגארן. אבער שמדען זיך האט וואהרמאן נישט געוואלט.

פראנץ יאזעף האט מאריץ וואהרמאנען פאר זיינע גרויסע פערדינסטען פאר דער רעגירונג און דער מלוכה געמאכט פאר אנאדעלמאנן און איהם בעגעבען דעם טיטעל „באראן פאן". מאריץ וואהרמאן, דער געוועזענער ארימער גאליציאנער פאקטער, איז דאן געווארען דער שטאלץ פון די יודען אין עסטרייך־אונגארן.

צווישען די פיל לעגענדעס, וואס מ'דערצעהלט וועגען פראנץ יאזעף און מאריץ וואהרמאנ'ס הויז איז די אינטערעסאנטסטע, וועגען דער געהיימער ליבע, וואס דער קייזער האט געפיהרט מיט מאריץ וואהרמאנ'ס שעהנער טאכטער רחל, וועלכע האט שוין דאמאלס געטראגען דעם נאמען אויף רענעע.

זי איז געווען די זעלביגע רחל, איז וועלכער עס האט זיך פריהער פערליבט דער פוילישער פרינץ אין גאליציען, צוליב וועלכען דער פאקטער משה וואהרמאן האט געמוזט אנטלויפען קיין אונגארן. רחל, אדער רענעע, וואהרמאן ווערט געשילדערט אלס גרויסע שענהייט, וואס האט בעצויבערט די הערצער פון די מענער.

פראנץ יאזעף איז איינמאל ביי די מאגנאטעס אין אונגארן געווען א גאסט אין מאריץ וואהרמאנ'ס הויז. ער האט פון ערשטען בליק זיך פערליבט אין דער שעהנער יודישער טאכטער רחל (רענעע).

פראנץ יאזעף האט מיט די שענהייט פערפיהרט א געהיימען ראמאן, און די פרוכט פון דער ליבע איז געווען א קינד, א מיידעלע, מען האט דעם קינד א נאמען געגעבען לאלא און מען האט די בעטראכט אלס פראנץ יאזעף'ס געהיימע יודישע טאכטער.

איהר מוטער, רחל־רענעע וואהרמאן, האט דאן חתונה געהאט מיט דעם בעקאנטען יודיש־אונגארישען מאגנאט פאן קראניש, מיט וועלכען זי האט זיך אבער נאכהער געגט. דאן האט זי זיך געשמדט און חתונה געהאט מיט דעם אונגארישען מאגנאט און סענאטאר אנדרעי פאן בערעטוואס, א בעקאנטער אנטיסעמיט אנדרעי פאן בערעט וואס האט אנערקענט די קליינע לאלא אלס זיין טאכטער און איהר געגעבען זיין פאמיליען־נאמען.

עס הייסט, אז ער האט דאס דאמאלס געטהון לויט א בעפעהל פון קייזער פראנץ יאזעף.

און געהיים אבער האט מען געהאלטען לאלא פאן בערעטוואס פאר דער יודישער טאכטער פון קייזער פראנץ יאזעף. זי האט געהאט א גרויסען איינפלוס אין קייזערליכען הויף. זי איז געווען א גרויסע שענהייט און א בעקאנטע טענצערין. אין בודאפעשט און אין ווין האט לאלא פאן בערעטוואס געשפילט א ראלע אין די העכסטע קרייזען פון די אריסטאקראטען. און איהרע רייכע סאלאנען פלעגען בעזוכען פרינצען און פירשטען.

געשמדט האט זי זיך ערשט ווען זי איז אלט געווארען איינע און צוואנציג יאהר. אויך איהר מוטער'ס צוויי ברידער, בעלא און שאנדאר וואהרמאן, די זיהן פון משה וואהלמאן האבען זיך געשמדט. די צייטונגען שרייבען איצט, אז די צוויי ברידער וואהרמאן זענען געווארען פערביסענע אנטיסעמיטען און האבען פערפאלגט יודען.

די האבען אויסגעווארפען אלע יודישע אנגע־שטעלטע פון זייערע מאגאזינען און אויף זייער פלאץ אנגעשטעלט קריסטען. די האבען אויך פערדרייבען פון פיל דערפער יודישע בעל מלאכות און הענדלער און די איבערגעלאזען אהן א ביסל ברויט. און דאס נאר זיי האבען געקאנט, האבען די צוויי משומדים וואהרמאן פערפאלגט יודען.

דער אלטער בעריהמטער משה, רייך וואהרמאן האט די שאנדע נישט צוגעזעהן, זיינע זיהן, די משומדים האבען געפייניגט יודען שוין נאך זיין טויט.

זעהר שנעל איז די אמאל אזוי רייכע און מעכטיגע פאמיליע וואהרמאן צוטרונען געגאנגען. אין דער צייט פון דער מלחמה און גלייך נאכדעם, ווען דאס געלד האט פערלוירען דעם ווערטה, האבען די צוויי ברידער פערלוירען זייער גאנצעס פערמעגען וועלכע זיי האבען גערישענט פון זייער פאטער. אויך משה וואהרמאנס אייניקעל, „די געהיימע יודישע טאכטער" פון פראנץ יאזעף, לאלא בערעטוואס, איז צו גרונד געגאנגען. זי האט פערלוירען איהר פערמעגען איהר שענהייט און איהרע פריינד. און איז איז די לעצטע יאהרען געווארען א בעטלערין און בעל תשובה׳ניצע. זי האט געלעבט פון בעטלען נדבות ביי ווייבער און זי האט זיך אויסגעהאלטען אין דער ווייבערישער שוהל וואו זי האט געדאווענט און געזאגט תחינות, כאטש זי איז געווען א משומדת'טע.

די גרויסע שענהייט און בעריהמטע טענצערין האט אויך דער עלטער זיך פערבענקט נאך א ביסעל יודישקייט און זי האט תשובה געטהון אויף די גרויסע זינד פון איהר לעבען, וועלכען זי האט אפגעלויקענט און לוקסוס, גלאנץ, ליבע און רייכקייט.

איצט און געבראכען האט מען זי איצט געפונען א טויטע אין דער ווייבערישער שוהל. זי איז געשטארבען פון נויט און הונגער.

דאס איז געווען דער טראגישער סוף פון דער בעריהמטער יודישער פאמיליע פון משה וואהרמאן, וועלכער איז געווען פראנץ יאזעפ'ס רעכטע האנד, און פון זיין אייניקעל, וועלכע איז געווען פראנץ יאזעפ'ס „געהיימע יודישע טאכטער", ווי די לעגענדע דערצעהלט.

דא האבען מיר א ריכטיגען ראמאן פון יודישען לעבען, א יודישע דראמע פון גלות.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג

פון „נייעם פאלקסבלאט".

מיט דערלאנגען אן אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פונ'ם טאג, ווען די אנפראגע ווערט ארײנגעגעבען אויף אנפראגע אָהן קופאן, ווערט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

1004. ש. פון פיעטריקאווער גאס.

ס'איז שווער צו ענטפערען אויף אייער אנפראגע מיט דער גאנצער בעשטימטקייט.

לויט אונזער מיינונג דארף אייער דיפלאם יא אנערקענט ווערען, ווייל ריאיז ארויסגעגעבען געווארען דעם 10. דעצעמבער 1927, ד. ה. איידער די פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען אינדוסטריע־געזעץ איז אריין אין קראפט.

1005 שאטאן.

אויב דער שניידער ארבייט פאר אייך רעגולער, מעג ער אפילו גלייכצייטיג האבען ארויסגענומען ארבייט אויך פון אנדערע אונטערנעהמער. מוזט איהר איהם אומבעדינגט פערזיכערען אין דער קראנקען־קאסע.

1006. העגענבויגען.

איהר שרייבט נישט, וואס פאר א פערברעך סי ווערט אינקרימינירט דעם פער׳משפט׳ען און גיט אויך נישט אן קיין גענויע פרטים בנוגע דעם פערזאן פון פער׳משפט׳ען. איז דעריבער שווער צו זאגען, צי אין דעם פאל זענען פערהאן אלע מאטעריאל־רעכטליכע פערלאנגען, וועלכע ס׳שטעלט דער ארט. 19 פון די איבערגאנגס־פארשריפטען צום שטראף־קאדעקס לגבי דאס אנווענדען דעם פרינציפ פון אפלייגען דאס אויספיהרען די שטראף אויף א בעשטימטען טערמין.

1007. ישראל ק.

ס'איז א פראגע צי די מסירה איז אפגעגעבען געווארען שריפטליך אדער מינדליך.

אויב נישט אונטער קיין פראטאקאל נאר מינדליך, ווערט דער מסור דורך די שטייער־מאכט בשום אופן נישט ארויסגעגעבען.

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אויערן־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע וואלטשאנסקע 17 פון 10—11 און פון 2—5.

שעהנע פרויען

וועלכע זענען פעראייביגט געווארען דורך בעריהמטע קינסטלער

שענקייט פערגעהט.

אן אמת'ע שענהייט איז א זעלטענהייט, אבער ביי די נערוועזע פרויען עס נישט לאנג. מען די פרוי זיין ווען זי שטארבט, ווערט איהר פנים פערשוואונדען אויף אייביג.

עס בלייבט אין א בוך אמאל א בעשרייבונג פון דער פרוי. א פאעט זינגט א ליד, וועגען איהר שענקייט, אבער דער פנים איהרער פערשווינדעט.

אנדערש איז עס אבער, ווען א פרוי האט נעצויגען די אויפמערקזאמקייט פון א בעריהמטען מאלער.

ער מאלט א בילד פון איהר פנים, און דורך די פארבען, פעראייביגט ער איהר שענע שטריכען, איהרע וואונדערלינע געזיכטסצינע, דאס בילד הענגט שפעטער אין מוזעאום לאנגע, לאנגע יאהרען און איהר שענקייט פערשווינדט שוין נישט.

אט אין בעריהמט דאס בילד פון מאנא ליזא, וואס איז פעראייביגט געווארען דורך דעם גרויסען איטאליענישען קינסטלער דע ווינטשי. אויף אייביג איז פערבליבען איהר שמייכעל, אויף אייביג זענען פערבליבען איהרע צארטע הענט.

עס איז געווען אין ענגלאנד א שענהייט מיט דעם נאמען גראמנעוואר, עס האט מיט איהר שענקייט בעקאנט דאס לאנד. צוליב איהר שענעם פנים זענען ארויסגעקומען טראגעדיעס און זי איז פעראייביגט געווארען דורך דעם ענגלישען מאלער יאהנס. איהר פנים איז ווירקליך געווען א עלטענ־הייט און אז מען האט געקוקט אויף איהר, האט זי אונז ווירקליך דערמאהנט אין דער איביגער יוגענד. זי האט דערמאהנט אין א בליהענדע בלום.

פארהאן א סך פרויען, וואס מיט זייערע שענע פנים'ער נ'ריקען זיי אוים א סך ליידענשאפט און פרעהליכקייט, לוסט צום לעבען. פארהאן אבער א סך שענהייטען, וואס דריקען אוים מיט זייער פנים שענקייט, פרישקייט, איידעלקייט" בליהונג און הארמאניע.

מאלער זאגען, אז אמת'ע שענקייט דארף געגומען ווערען פון לעצטע מארטען זיי זאגען, און ווען א פרוי האט אין איהר פנים א סך פייער און א סך ליידענשאפט, א סך בעוועגונג, קען זי דעם מאן פערפיהרען און אפנאהרען. עס קען זיין, אז זי איז נארנישט אזא שענע און דאך זאל דער מאן זיין מיט דער מיינונג, אז זי איז די שענסטע.

צוליב שענע פרויען זענען אויף דער וועלט געשעהן שענע זאכען. עס זענען אבער אויך געשעהן מיאוסע זאכען. צוליב שענע פרויען זענען אויך אויסגעבראכען מלחמות.

עס זענען אויך ענטשטאנען סקאנדאלען צוליב דעם, וואס פרויען האבען פארוירט פאר מאלער. די מענער זענען געווען אייפערזיכטיג, כאטש די מאלער האבען פערזיכערט, אז זיי טוען עס נאר צוליב דער קונסט.

שענע און רייצענדע פרויען זענען אויך פשר.

איבינט נעווארען צוליב זייערע געהיימע ליבעס, וועלכע זיי האבען געפיהרט מיט בעריהמטע מענער, שריפטשטעלער און פאעטען, וועלכע לעבען, וואס איז פיל וויכטיגער, ווי גאנצע ווערק, וועלכע זייערע געלייענט און בעוואונדערט נאך היינט צו טאג.

שענע אקטריסעס און טענצערינס האבען זיך אויך איינגעקריצט אין זכרון, זייערע נעמען געהען איבער פון דור צו דור און מען דערמאהנט זיי אפט אין הויכע אינטעליגענטע קרייזען.

צווישען די שענע פרויען, וועלכע זענען פעראייביגט געווארען פון קינסטלער, זענען כמעט נישטא קיין יודישע. ביי יודען, און די מאלערישע קונסט נישט געווען אין דער מאדע. ביי יודען איז עס געווען אומגעראליש און אויסגעלאסען פאר א פרוי צו פאזירען און דערפאר האבען זיי נישט געהאט דאס גליק פעראייביגט צו ווערען. אויסערדעם האבען די קריסטליכע מאלער נאר געהאט צו טון מיט אריסטאקראטישע דאמען פון די רייכע פאמיליעס.

עס איז אמת, אז אונזערע בעריהמטע שענהייטען זענען נישט פעראייביגט געווארען דורך מאלער, שרייבער אדער פאעטען, דערפאר אבער האט דערפון נישט געליטען אונזער פאמיליען־לעבען: עס האט נישט פערורזאכט קיינע סקאנדאלען און אזוי פיל נים פראצעסען ווי צווישען די וועלכע זענען בעריהמט געווארען און האט שטעלט אונז זיכער אין א שענער פאזיציע, און אויף א העכערער שטופע די יונגע הארט, אויב זיי זענען פעראייביגט געווארען צוליב זייער שיינהייט, וועלען מיר אבער פעראייביגט ווערען אלס מיסטער פון שטילען רוהיגען און בכבוד'דיגען פאמיליען־לעבען, וואס איז פיל פיל וויכטיגער ווי א שענער פנים.

ווי אַזוי בלינדע ליבען

אַ בוך פון אַ בלינדען וועגען בלינדע, וואָס איז נאָר וואָס ערשינען אין סאָוויעט־רוסלאַנד

די ליבע ביי בלינדע. אַ טעמע, וואָס עס בעהאַנדעלט דער בלינדער סאָוויעטישער שריפטשטעלער וסעוואָלאָד ריאַזאַנצעוו אין זיין נאָר, וואָס ערשינען בוך „בלינדע" פון וועלכען מיר גיבען די אינטערעסאַנטסטע שטעלען:

בלינדע גופא טיילען זיך אויף פערשידענע קאַטעגאָריעס מיט פערשידענע פּסיכאָלאָגיעס.

אַזוי, למשל, איז צווישען אַ בלינד־געבוירענעם און אַ בלינד געוואָרענעם כמעט דער זעלבער פּסיכאָלאָגישער תהום, וואָס צווישען אַ זעהענדיגען און אַ בלינדען.

אָט די צוויי מינים בלינדע דענקען פערשידען, זיי שפּירען פערשידען און רעדען פערשידען.

— דו ביסט דאָך געווען אַמאָל אַ זעהענדיגער — זאָגט אַ בלינד־געבוירענער מאַן צו זיין בלינד־געוואָרענער ווייב — און דעריבער קאָנסטו מיט אַזוי פיל האַרץ און בעגייסטערונג זינגען דיינע לידער וועגען דער נאַטור — בעת פאַר מיר זענען דיינע אַלע נאַטור־לידער ניכט מעהר, ווי פּוסטע קלאַנגען, ווייל איך האָב דאָך דעם הימעל קיינמאָל נישט בעטאַפּט און די שטערן קיינמאָל נישט בעצאָהלט...

— און מאַקע דערפאַר — טענה'ט דער זעלבער בלינדער צו דער שוואַנגערער פרוי ווייבער — בעקומט יעדער איינער פון אונז די וועלט גאַנץ אַנדערש און פערשידען...

„אָט די למשל, ציטערסט אַלץ, אַז די קינדער אונדזערע זאָלען נישט געבוירען ווערען קיין בלינדע, בעת מיר אַרט עס נישט אַפילו אויף אַ האָר, ווייל אָט בין איך אויך געבוירען געוואָרען אַ בלינדער און דאָך פיל איך מיך גליקליך, ווי אַלע אַנדערע"...

דער בלינדער מחבר בעמיהט זיך צו שילדערן נישט נאָר איינצעלנע איבערלעבונגען פון בלינד־געבוירענע און בלינד געוואָרענע יחידים, נאָר ער גיט אונז אויך די איבערלעבונגען פון אַ גאַנצען בלינדען קאָלעקטיוו אַדער קאָמונע אויפן פאָן פון דער טאָוויעטישער ווירקליכקייט.

אַ קאָמונע פון עטליכע הונדערט בלינדע, וועלכע ווערט בעשיצט און בעשטיצט מצד דער סאָוויעטישער מלוכה, רייסט זיך צו זעלבסשטענדיגער פּראָדוקטיווער אַרבייט לטובת הכלל, אָבער אויך זיי — די בלינדע — שפּייטען זיך אָן אָן דער טויבער וואַנד פון סאָוויעטישען ביוראָקראַטיזם און ווי וועהן דורך איהר דעמאָראַליזירט און צובראָכען.

אָט, למשל, האָבען די בלינדע אויסגעשטיין בע־ביטערסטע צרות פון דעם פערוואַלטער זייערען, לעבקאָוויץ, וועלכען די סאָוויעט־רעגירונג האָט בע־שטימט פאַר דעם אַדמיניסטראַטאָר פון דער בלינדער קאָמונע, וועלכע גייט אַהין זיך אין בראַנזשעקאָנטיינעריס פאַר־האַקן.

די בלינדע מאַדען, מיזאָל עטעבען פאַר זיי האַרשטאַמטען, וואו זיי העלפען פלעכטען קערב, מעבעל און אַנדערע נוצליכע זאַכען, אָבער דער פער־וואַלטער לעבקאָוויץ האָט תמיד צייט. ער איז נאָר צערטון מיט אונטערהאַלטען די געשעפטען פון די בלינדע און מיט'ן גאַנלייפען נאָך די בלינדע מיי־דלעך, צו וועלכע ער איז זעהר פערליבט.

אָט, למשל, קומט אַריין צו איהם אין קאַנצעלאַריע מיט עפּעס אַ בקשה די בלינדע פרוי סטעפּעניוק, וואָס איז, אַגב, די שענסטע פרוי אין דער קאָמונע. לעבקאָוויץ מאַכט זיך בעקיבוד, וועלכע

דיגע אויספרעגען די פרוי, צי וועט זי דערשפּירען, אַז ער געפינט זיך אין צימער.

פרוי סטעפּעניוק דערשפּירט אָבער באַלד, אַז דער פערוואַלטער איז יאָ פערהאַן אין צימער. נאָר ער מאַכט זיך געשפּאַרט — ווערפט זי איהם פאָר, אַז ס'איז נישט שעהן פאַר אַ זעהענדיגען צו שפּי־לען זיך מיט בלינדע, בפרט נאָך ווען בלינדע האָבען נישט ליב, ווען מען שפּילט זיך מיט זיי אין בע־העלטעניש.

הויבט אָן לעבקאָוויץ צו פערענטפערן זיך מיט אַ מיאוס'ן געלעכטער, אַז דאָס האָט ער געוואָלט אַ קוק טון, ווי אַזוי בלינדע „זעהען" מיט די אויערן אַזוי דערביי איז דער פערוואַלטער נישט פויל געהען זיך אומערצוגנב'ענען צו דער פרוי סטעפּעניוק און זי אַ קוש טון אין פּנים אַריין.

פרוי סטעפּעניוק האָט אויף דעם דאָזיגען אומ־געריכטען פרעכען קוש געענטפערט דעם פערוואַל־טער מיט אַ פלאַמיגען פּאַטש אין פּנים און איז תיכף ווי אַ זעהענדיגע פערשוואונדען פון דער קאַנצעלאַריע.

דאָס איז נאָר איינער פון די צעהנדליגער עפּי־זאָדען אין צוזאַמענשטויסען צווישען די בלינדע מיט די זעהענדיגע פיהרער און פערפיהרער זיי־ערע.

און גליב אָט דער המקרות מצד די אַנפיהרער — קענען די בלינדע נישט קומען צו אַ וועלכער נישט איז תקומה און זייענדיג אָנגעווינען אויף זיך אַליין — הויבען זיי אָן צו פערנעהמען זיך מיט פערשידענע זינדיגע געדאַנקען און מעשים, ווי דאָס מוען אויך זעהענדיגע.

די בלינדע פרויען הויבען אָן צו פערראַטען זייערע מענער און די מענער — די פרויען, דערביי ווערען די געהיימע ליבע־טעגעס דורכגעפיהרט מיט אַזאַ מין געשייטקייט און לייטענשאַפט, אַז עס גלויבט זיך קוים, אַז בלינדע זאָלען אויף דעם פעהיג זיין.

אָט, צום ביישפּיל, האָט דער בלינדער מאַלאַ־כאָוו זיך דערוואוסט, אַז זיין 36־יעהריגע בלינדע פרוי פערראַט איהם מיט'ן 19־יעהריגען מאַשקוביען (אויך אַ בלינדער).

און דערוואוסט האָט ער זיך דאָס דורך זיין ט־יעהריגען זעהענדיגען יונגעל, וועלכער האָט זיך אין איינער אַ נאַכט אויפגעכאַפּט מיט אַ געוויין. מאַלאַכאָוו, דערט טאַטע, האָט דעם יונגעל געגעי־מען בעטען ער זאָל אויפהערען וויינען, ווייל ער קען נאָך אויפוועקן די מאַמען, וואָס שלאָפט.

— די מאַמע איז דאָך נישטאָ אין שטוב — האָט דער יונגעל דעם טאַטען אַ זאָג געטון און זיך נאָך שטאַרקער צוגעוויינט.

מאַלאַכאָוו האָט אַ טאַפּ געטון די ווינקעלס פון זיינער און האָט „דערזעהען", אַז ס'איז ערשט 4 אַ זייגער ביי דער נאַכט. איהם איז געוואָרען קלאָר, אַז דאָס ווייב זייניגע איז ביי מאַשקוביען. און דענסט־מאָל אָן האָט ער די אַנגעהויבען משגיח'ן און האָט ער דעם זי איינמאָל בעטאַפּט צוזאַמען.

ווי אַ בענימער יעגער, האָט ער די פערפאַלגטע חיה אַפּקען לעבעדיגערהייט — האָט מאַלאַכאָוו גענעבען פלוגים אַ כאַפּ אָן דעם יונגען מאַשקי־בען פונקט פאַר'ן האַלז און איהם געגעהען אַזאַ מין ליב וואַטק אויף דער ערד — אַז מאַשקיבס ברילען מיט די יתומלעכט זענען אַנגעשפּרונגען אין צ צמייטען ווינקעל.

מאַלאַכאָוו פרוי האָט בעהאַט פרגבירט זיך אייזנשטעלען פאַר איהר יונגען ליבהאָבער, אָבער דער צוזיצטער מאַן האָט זי פלינק געגעבען אַ שטויס אָפּ פון זיך, אויסשרייענדיג מיט גיפט און פערביטערונג: שמוציגע צויג דו, געפונען מיט וועמען צו זנות'עווען!

און עס גלויבט זיך קוים, אַז צווישען די בלינדע זאָלען קענען פאָרקומען פּונקט אַזעלכע סצענעס ווי צווישען זעהענדיגע.

גאַנץ אַנדערש רעאַגירט אויף דעם פערראַט פון זיין ווייב דער בלינדער פידעל־שפּילער בוגראַוו. ס'איז אַלעמען בעקאַנט, אַז די ווייב זיינע אַנניאַ סטעפּעניוק, די זעלבע סטעפּעניוק, וועלכע האָט געפּאַטשט דעם פערוואַלטער, אַלמאַי יענער האָט איהר אַ קוש געטון, אַז אָט די סטעפּעניוק האָלט שטאַרק פון פרייער ליבע און פערראַט דעם מאַן איהרען ביי יעטוועדער גוטער געלעגענהייט.

אָבער צו דער זעלבער צייט טערוריסט איהר, וואָס דער מאַן איהרער בעציהט זיך צו דעם בלומרשט גלייכגילטיג.

האָט זי איינמאָל מיטן מאַן איהרען פער־פיהרט אַזאַ מין שמועס:

— הער נאָר אַנניאַ, מיר זענען ביידע בלינד שמועס טון! געבונג צו שווייגען און בעהאַלטען זיך. זאָג מיר אָקאָרשט, וואָס טראַכסטו וועגען מיר, בעת אַלע וואַרפען דיך אויף, אַז די ווייב דיינע איז אַ פּראָסטיטוטקע... האַ, זאָג מיר אָקאָרשט, וואָס טראַכסטו זיך?

בוגראָוו האָט זיך טיף פערצויגען מיט זיין ציגאַרל און געענטפערט אָט וואָס:

— דער באַר אַנניאַ, מיר זענען ביידע בלינד און דעריבער מאַקע קאָנען מיר איינע די אַנדערע זאָגען דעם פולען אמת....

„ווען איך דיר דערצעהלען פאָלגענדיגע געשיכטע: מיין זיידע האָט געהאַט זעהר אַ שעהן ווייב, האָט ער זי ליב געהאַט, אָבער די באָבע מיינע האָט ליב געהאַט דעם שמיד. ווען ס'פלעגט קומען צו איהר דער שמיד — פלעגט דער זיידע אַוועקגעהן פון שטוב, כדי זיי זאָלען קענען אומגעשטערט ליבען זיך.... ווען דער שמיד פלעגט אַ לענגערע צייט נישט קומען צו דער באָבען, פלעגט די באָבע דענסטמאָל געהן צו איהם.... דער זיידע פלעגט זי נישט פערהאַלטען. ער פלעגט איהר נאָר זאָגען, „זעה נאָר, ווי דו קענסט נישט איינזיצען אויף אַנ־אָרט." דעם זיידענס ווהן, ד״ה דער טאַטע מיינער, האָט בעהאַט געווישט פון דער באָבען די זעלבע מידה. ער האָט זיך געהאַט אָרומגעשלעפּט מיט אַ סך ווייבער, אָבער די ווייב זיינע, מיין מאַמע, איז דווקא געווען אַ שטילע צניעות'דיגע פרוי, און

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט עגגליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען
נעמט אָן פון 8 – 2 נאָכמ. און פון 6 – 9 אָוונד

ווען דער טאַטע פלעגט אַוועקגעהן פון איהר צו אַן אַנדערע פלעגט זי ווי דער זיידע מיינער, נאָר שאָקלען מיט'ן קאָפּ און מורמלען: „זעה נאָר, ווי ער קען נישט איינזיצען אויף אַנ־אָרט".

„און אויך איך זאָג איצטער צו דיר, אַנניאַ — „זעה נאָר, ווי דו קענסט נישט איינזיצען אויף אַנ־אָרט"...

אויסהערענדיג אָט דעם משל ביזן סוף איז בוגראַווס ווייב, אַנניאַ, אויפגעשפּרונגען מיט ווילדען אימפּעט און אויסגעשריגען מיט בטול און פעראַכטונג:

— ניין, מאַן מיינער, אויב דו ביסט דער דירעקטער יורש פון דיין זיידען און דיין מאַמען — ביסטו פּונקט אַזוי לאַנגווייליג ווי זיי, דו ביסט נישט קיין מאַנספּערשוין, נאָר אַ שטיק זויער טייג, פּפוי, איך האָב פיינד אַזעלכע מענער, איך האָב ליב קאַמף, פרייד, פלאַם און פייער, אָט ווי דאָס לידעל זאָגט: „כ'וויל פלאַקערן העל ווי דער פייער, ווייל אַלץ, וואָס עס ברענט איז מיר טייער".

און די זעלבע נאַכט האָט נאָך אַנניאַ אויפגעזוכט איינעם פון איהרע ליבהאָבער — דעם בלינדען דיכטער פּאַקין, וועלכער האָט שטאַרק ליב בעקומען די „פייערדיגע" אַנניאַ. כאָטש ער, פּאַקין, האָט צו דער זעלבער צייט אויך ליב געהאַט די איינציגע ווייב זיינע.

— אוי, איהר שרייבער!... — האָט אַנניאַ סטעפּעניוק אָנגעהויבען מוסר'ן פּאַקינען — איהר פּראַקטיצירט וועגען ליבע אויף אַלע אופנים און אַ־לײן נעבעך, ווייסט איהר נישט, וואָס איז אַזוינס די אמת'ע ליבע... אָט ווערט איהר פערברענט פון אייפערזוכט, אָט דערשרעקט איהר זיך גאָר פאַר דעם מאַן פון איייער געליבטער. פּע, פּאַקין, דאָס איז נישט שעהן פון דיין זייט. אויב דו ליבסט מיך — טאָ פרעה זיך מיט מיר, וויפיל דיין האַרץ גלוסט, אָבער קוק נישט אויף מיר, ווי אויף אַ שטיק אייגענטום און שרעק זיך נישט פאַר אַנ־דערע — מעגען זיי אַפילו זיין מיין אַדער דיין ווייב.... — און וואָס וואָלסטו אַנניאַ, געזאָגט, ווען איך זאָל דיר פערביטען מיט אַ צווייטער — האָט פּאַקין פּרובירט איבערשלאָגען דער צוהיצטער אָנהענגערין פון פרייער ליבע. — פון מיינעטוועגען מעגסטו אַפילו האָבען גלייכצייטיג מיט מיר נאָך דריי אַנדערע ווייבער, אַבי נאָר דיין ליבע צו מיר זאָל זיין פייערדיג און העל, ווי אַ פלאַם! — האָט אַנניאַ מיט האַרץ אַ זאָג געטון.

— איך גלויב נישט אין דעם... — האָט דער בלינדער דיכטער פּאַקין סקעפּטיש אַ זאָג געטון און שפּעטער אַביסעל, נאָך דער הייסער פלאַמיקער ליבע־סצענע צווישען זיי ביידען, ווען דער פער־שכור'טער און אויסגעשעפּטער פּאַקין האָט זיך געגומען זעגענען מיט אַנניאַן — האָט די זעלבע אַנניאַ מיט פאָרוואורף איהם אַ זאָג געטון:

— אַהאַ, דו איילסט זיך שוין צו דער ווייב דיינער, איילסטו זיך...

— זעהסטו אַנניאַ, ביסט דאָך אייפערזיכטיג צו אַלע אַנדערע ווייבער.... — האָט פּאַקין אַ זאָג געטון פערשווינדענדיג אין די לאַבירינטען פון פינסטערען קאָרידאָר.

מיט אָט אַזעלכע ליבע און אייפערזוכט־סצענעס איז איבערגעפּלאַכטען דאָס גאַנצע בוך ריאַזאַנצעווס און ס'איז קענטיג, אַז דאָס סעקסועלע און ראָמאַנטישע פערנעהמט אַ גאַנץ בעדייטענדען אָרט אינים לעבען פון די בלינדע.

ווייל די ליבע מאַכט די בלינדע נאָך מעהר זעהענדיג, ווי אונז זעהענדיגע און זי „עפּעס זיי די אויגען" אויף מענש און וועלט. ווען אַ בלינדער איז פערליבט — טרעפט ער דעם וועג צו זיין געליבטער אָהן אַ שטעקען.

—□□□—

די פערשאָלטענע ירושה

גרויסער ראָמאַן פון ליידענשאַפט ליבע און פערברעכען. (32

קאַפּיטעל דרייצעהן

מיט גוטערמאַנען אין רעסטאָראַן

אַ פּיטעל צוזאַמענטרעפען האָט גוטערמאַן פערריכט זיין קראַנקהייט.

דזשעקעקסאָן האָט איהם פערזעהענדיג פער־געקוקט:

—פאַרוואָס ווילט איהר עפּעס, איך זאָל ענ־דערן די מאַכונג? — האָט ער אַ פרעג געטון.

—צוליב וועלכען טייוועל טויג מיר אונזער וואַכענבלאַט

די פיידע פערשוינען זענען איצט געזעסען אין גוטערמאַנ'ס מאַשינע אויפ'ן האַנספּאָן שטאַט, האָט גוטערמאַן דאָס אַראָפּגעבראַכט דזשעקסאָן.

— דאָ, אין מיין וואַהנונג — האָט גוטערמאַן געזאָגט — איז דאָס פאַסיגסטע אָרט צו וואוינען... איך האָב בעקומען געוויסע אינפאָרמאַציעס, און די „גרויע מאַלפּעס" האָבען דערשמעקט וואָס איהר פּיט אין שטאָט, און זיי זוכען אייך אַרום צו פּאַקען... דאָ וועט אַוודאי זיין אַ סך יעדער געפאַהר... אַז־מעטיג וועט איך דאָ נישט זיין ווייל אין אייער רשות וועט זיך געפינען דער בופעט און די ציגאַרעט, איהר קענט זיך דאָ פּיהלען, ווי ביי זיך אין דער היים, און איך אייך אייער ווילט זיך נישט טרעפען מיט מאַנס אַמ־מאַנ'ען, טאָ געהט נישט אַוועק פון דאַנען אויף אַ מינוט...

אַ פיינע געשיכטע! — האָט דזשעקסאָן אַ־ריסגעבראָכט — איך האָב דאַנק דיעזן אומגעצו־מאַכען פון דאַנען...

— געזעגענט אַ גאַנצע נעבען! — האָט גוטר־

מערכאַ אַ האָט געטון — פּערלאָגט זיך אויף מיר!

גוטערמאַן האָט נאָך אַמאָל געכאַפּט אַ בליק אויף איך — אָנגעצייכענט אין איהר אויגען.

דזשעקסאָן האָט אַ ליפּען גענומען, געזעסען אַ שלאָס שטאַטשאַפט, און זיך פערטאַפּט אין דער צייטונג.

ווען מערי איז אַריינגעקומען אין רעסטאָראַן, האָט זי דערזעהן גוטערמאַן'ען וואַרטען ביים טיש. זי איז געווען געקליידט פייערליך.

דער פּראַכטיגער אויסשטאַפּיל, די לאַמפּען און די לאַמטערן, דער העלער עלעקטרישער ליכט פון רעסטאָראַן און בכלל די גאַנצע קענינגליכע אויפנאַמע

— דאָס אַלץ האָט געמאַכט אויף דער מיידעל אַ שטאַרקען איינדרוק.

אַ שמייכלענדיג, האָט זי גוטערמאַן בעגריסט, ווי אַ שמייכער, אַ פּרינצעסין.

און איהר בעטייערונגען שמאַרצען קליין מיט אַ רויטער רויז אויפ'ן אַקסעל, האָט זי זיך איהם אויסגעוויזען אויסערגעוועהנליך עלעגאַנט און שעהן.

— אַ נעטע־מאַנער, פריילין מערי! — האָט ער פרעהליך אַ זאָג געטון — צי האָב איך ראַטעוועט צו זאָגען, אַז איהר זענט היינט הערליך... ממש אַ פּרינצעסין!

מערי האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט.

דעם אמת געזאָגט, האָט איהר מעהר געפאַלען דער גוטערמאַן, וואָס האָט מיט איהר געשפּיעלט אין קאַנצעלאַר.

די פּראַכט פון דעם אומגעוואוינט איז דעם מערען מען די ממש איבערראַשט — קיינמאָל איז

לעבען האָט זי נישט געזעהן אַזוינס.

עולם איז אָבער אין רעסטאָראַן געווען קנאַפּ: עטלעכע אעלעגאַנטער יונגערמאַן איז געזעסען ביי אַ צווייטן טישעל, און אַ יונג פּאָרל איז געזעס־סען אונטער די פּאַלמען.

גוטערמאַן און דער קעלנער זענען צו דעם טיש געבאַכטן, אין מערה קיינער נישט געווען.

ביים גוטערמאַן האָט געמאַכט די בעשטעלונג ביים אָבער־קעלנער, האָט מערי, מחמת נאַרוישקייט, געקוקט אויף די נעסט.

דערנאָך האָט זיך אָנגעהויבן דאָס איינאָפּפער־נדיגע דערלאַנגען פון די מאכלים און געטראַנקען.

גוטערמאַן האָט משמעה געוואָלט בעהייזען, אַז ער איז אַ מבין אויף די וויינען...

מערי האָט געגעסן ממש אויף דעם ביסעל פלייש, וואָס ס'האָט אַלץ צוגעטראָגן.

ענדליך האָט מען געבראַכט אַ פּאַר כאָטש עסען, און זיי האָבן פּראָדוקירט.

— ווי אַזוי־גוטיג דאָ איז! — האָט מערי געזאָגט.

— יאָ, דאָ איז נישט שלעכט! — האָט גוטערמאַן אַ שמייכעל געטון — וואָלט איהר געוואָלט שטענדיג אַזוי פערברענגען, פריילין מערי?

— זעלבסטפערשטענדליך וואָלט איך געוואָלט

—האָט זיך דאָס מיידעל פונאַנדערגעלאַכט — אָבער, צי קאָן עס ווען מקוים ווערען?!...

— אָבער איהר קאָנט דאָך תמיד האָבען מיט אַ־אַריינען מענטשען?

מערי האָט איהם פערוואונדערט אָנגעקוקט.

— ווען אַ שמייכער, וואָלט איהר געוואָלט, ווען איך ליב אייך פאַר צו ווערען מיין ווייב?

— הער גוטערמאַן!

גוטערמאַן האָט אַרונטערגעלאָזט דעם קאָפּ.

—איך רעד פולשטענדיג ערנסט, פריילין מערי!

—האָט ער געזאָגט—פון מיין זייט איז עס אַ גאַנץ ערנסטער פאָרשלאָג.

מערי האָט זיך קוים איינגעהאַלטען פאַר געלעכטער, צעהערענדיג, ווי איהר שעף מאַכט איהר אַ היירעטס־פאָרשלאָג, כמעט אויף דעמזעלבען אופן:

צו ביי שלעכטע וועלכע מאַכען ...

האָט געפּיהלט, אַז גוטערמאַן האָט דערביי אויך עפּעס פערשטעלטע כוונה.

— מיר איז זעהר אוננאַנגענעהם צו רעדען מיט אייך וועגען אַזעלכע זאַכען, נאָר... איך מוז אייך, פונדעסטוועגען זאָגען, אַז איך האָב אייך נישט ליב... איך האַלט פון אייך זעהר שטאַרק, הער גוטערמאַן, אָבער.... דאָס איז נאָך קנאַפּ, כדי מיט אייך חתונה צו האָבען...

גוטערמאַן האָט נאָך ניעדעריגער אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

— גוט, פריילין מערי... לאָמיר פערגעסען אין אונזער געשפּרעך... איך פערשטעה אייך זעהר גוט. וואָס איז מיט אייך? וואָס איז? — האָט ער זיך פערוואונדערט.

מערי האָט זיך איינגעבויגען פאָראויס, סוקענ־דיג זאָגט זיך מיט פרייד־געפעסטע פאָרגרייטענע אויגען.

— אָט דער... מענש אין ווייטען ווינקעל... אונטער די פּאַלמען! — האָט זי אויסגעשטאַמעלט קוקט... ער פאַלט אַראָפּ פון שטוהל.

אָבער גוטערמאַן איז שוין געלאָפען אין יענעם ווינקעל, פאַרפענדיג אויפ'ן וועג די שטוהלען.

איך די איבעריגע געסט און קעלנער האָבען זיך אַ לאָז געטון אַהין.

דאָרט האָבען זיי שוין געפונען ליגען אַ טויטען. דער אומגליקליכער איז דערשאָסען געוואָרען דורך אַ קויל אין רוקען.

די דאָמען האָבען היסטעריש געשריגען, און די קעלנער זענען אינגאַנצען מבולבל געוואָרען, און נישט געוואוסט וואוהין זיי לויפען.

מעשאָסען געוואָרען איז פון אַ טויבען פּיסטאָלעט, און דעם מאָמענט, ווען דער רעוואָלווער־שיסער האָט געשפּילט אַ ראָלע דערשלאָגען טשאַרלסטאָן.

דער מערדער איז, ווייזט אויס געווען אָן דער אינצט אין אַ סוף צום גוטערמאַן־הויז.

גוטערמאַן האָט מיט אַ מורא'דיגען ערנסט זיך אָפּגערופען צו דער בלאַס־געוואָרענער מערי:

— איצט איז אַ סוף צום „גוטערמאַן־הויז"...

(פאָרזעצונג קומט)

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.
לעצטער טאג
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן
זינגענדער ליע
אין דער הויפטראלע דער קעניג פון די מאסען
AL JOLSON
זעכסטע פרעמיערע: „פערשאלטענער טייך"
מיט Richard Barthelmess אין דער הויפטראלע.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א טעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיסן

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פעלט אריין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבט. ספעציעל גוטענע היל-באנדאזשן אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר'ן מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר-דאקטאר בראכנערווינג בעווייזנגען זיכער דעם שטארקסטן און געפערליכסטן ברוך. אויך פאר הויקערס ליכטיגען מיט היל-גארסעטן און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אייגלאגן אין די שיך. קינסטליכע גוטענע פיס און הענט, גוטענע זאקן פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס פערוענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. ויפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנעש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. ראפאפארט ספעצ. פאר ברוך, וועלכער נעמט אן און לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 177-22 ארגאנ פארט פאר זיין נעמיסענהאפטע פערלענגן מיר א גוטענעם היל-באנדאזש לויט זיין מעטאדע, האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט שוין, צו כ'קען איהם זערען אפגעצייגען הים עטפעהלען.

Dr. BERGHOF Arzt.

ביקויף און פערקויף
מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, שרייב-מאשינען, גארדעראבען, סאמאווארען א. ז. וו.
און צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן, נארוטאוויטשא 19
טעלעפאן: 191-00 אין מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שעגעיעלנישא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טלית-קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען בילינער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאוויסקי, קאמיענגא 1
אין 2. טויער פארטער. קומט איבערציינגט אייך!
בעמערקונג: סוחרים אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

פיר וועבגעריז
ווענערישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט טעראפיע-טוטל.
200 זל.

1 טוץ
וואונש-
קארטען
בור 60 גר.
געדרוקט מיט דעם נאמען און שעהנסטען אויסוואהל פיעטריקאווער 34
אין הויף דרוקעריי און סטעמפעל-פאבריק
מ. ארבאך

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און וועגערישע קראנקה רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אן פון 4—7 אווענד.

צו די ה"ה גנבים!
אזוי ווי מען האט מיר ארויסגעגנבעט פערשידענע מלבושים אין וועלכע ס'איז בעלעגען ווערטפלען און א מיליטער-ביכעל אויפ'ן נאמען פון יעקב קופערמינץ, בעט איך די ה"ה גנבים די דאקומענטען און ווערטפלען, וועלכע ווערן ערקלערט פאר אונגילטיג אבצושיקן צו בנקבעלויטונג צו יעקב קופערמינץ נארוטאוויטש 11

12
וואונש-
קארטען
נור 70 גר.
פאלודניאווא
17.
אויסוואהל א גרויסע
ביי שווארץ
פאלודניאווא 17

א קעטלערין
אויף א 16-ער קעטעל-מאשין, א שניידערין ווי אויך א לערן-מעדעל ווערען געזוכט.
וואכאדניע 7 ביים קעטלער

א פעהיגער יונגערמאן
22 יאהר אלט זוכט א פאסטן סיי וואס מ'זאל נישט זיין טוט גוטע רעפערענצען. צו ווענדיגען זיך פרענצישקא-נער 26, ביי סארקאוויטש.

צו פערדינגען
א געוועלב אויף דזשעלנע גאס בילינ, אדער אויף אפ-כען-געלד אין שענסטען צענטרום. צו ערפאהרען ביי ריפסקי, צעגעלניאנע 41 אין אייזן-געשעפט.

סיווערט געזוכט
א קוואליפיצירטער
קעטלער
אדער קעטלערין ביי
פאסמאניק,
נאוואמיעסקא 26.

אנ'אבערלאק
ניי הערין
מיט א מאשין ווי אויך א קראפט-שפולערין קע-נען זיך מעלדען זאפארט ביי פיינגנבוים
בראנסקא 10. 8541

אבערלאק-נייערין
צו טריקא-וועש איז פון זאפארט נויטיג. צו ווענ-דען זיך ביי לאנדא
נאוואמיעסקא 15

ענטשולדיגונג.
דערמיט בעט איך ענט-שולדיגונג ביים חבר יענקל ראזענבערג פאר די בעליידיגענדע אויסדרוקען, וואס כ'האב ארויסגעזאגט אין א אויס-גערעגטען צושטאנד. מיט אכטונג יחיאל רוסאק

א קוואליפיצירטע
מאשין-נייערין
צו טריקאטאזש קען זיך זאפארט מעלדען
פיעטריקאווער 17
פשעטשעלעניעץ

Dr. med.
A. Landkof
פאלודניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 2-3 און 7-8.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ.
און פון $7^1/_2$—9 אווענד.

אכטונג ה"ה פריזיערס!
צו די בעפארשטעהענדע יום-טובים עמפפעלט איך דעם רייכסטען אויסוואהל פון זאמטליכע קעלנישע און בלומען-וואסערן. רעזיר-זייפען ווי אויך שטאהל-ווארען צו קאנקורענץ פרייזען.
מיט אכטונג פערפומעריע
י. דרוקער
5 זאוואדזקא 5
טעלעפאן 175-92
בעמערק.: ענגראסיסטען בעקומען ספעציעלע הנחות.

צו דעם געעהרטען פובליקום!
די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערקויפער מאכט בעקאנט אזוי ווי צעווישען די צייטונגס-פערקויפער האט זיך ארייגעכאפט אומגעווינשטע עלעמענטען, וואס זיי גיבען דעם קויפער צו די צייטונגען מיסיאנערישע ביכלעך, ערקלערען מיר, אז מיר האבען אין דעם קיין אהנונג נישט. גלייכ-צייטיג בעטען מיר, אז אין פאל, ווען אייגער ווערט ערפאהרען ביי א צייטונגס-פערקויפער אזעלכע ביכלעך צו צוטיילען, זאל ער מעלדען אין פעראיין וועלען מיר אננעהמען די נעהעריגע מיטלען גע-גען דעם צייטונגס-פערקויפער.
מיט אכטונג די פערוואלטונג.

צנים פחים בדרך עקש. שומר נפשו ירחק מהם.
תקעו בחודש שופר. בכסה ליום חגנו. כי חוק לישראל הוא משפט.
איבער דעם זאלסט קומען אין דער אלטער בעוו. רעכטסקאנסולטאנט-ביורא פון ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17
זשכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט שנעל און פינקטליך ערלעדיגט בעוויסענהאפט געשריבען אלערליי בימע-'ס ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפע-לאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס' זאבעזפיעטשעניעס אויף אלערלעי אין פוילען, ווענען דירות אין רוגן לטס רעזימטשיי, ווי אויך איבערזעצונגען אין און שפראכען. בעמערקונג: קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ער-לעדיגט במשך פון 24 שעה.
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פעטריקאווער 17.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסילייטס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער היילי-קאבינעט קאסמעטיק.
— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכם. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען —
וויזיט 3 זל.

DR. MED.
S. Heinrich
פאמארסקא 10. טעל. 147-67
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר קינדער- און אינערליכע קראנקהייטען
קווארץ-לאמפען, ליכט-בעדער, דיאטערמיע
עמפפאנגס-שעה'ן פון 12—2 און פון 4—7 נאכם.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. R. LEWI
זשעראמסקא 24 (פאנסקא), טעל. 142-72
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

Dr. HERSZFINKIEL
Zawadzka 15, tel. 111-87
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
נעמט אן פון 8—$9^1/_2$ און פון 3—5 נאכם.

Dr. J. Polakow
קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
און האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 109 טעל. 189-75 צווייטער שטאק פראנט

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלעדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע רעמעמען א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
וושעשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד"ר פערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 $4^1/_2$-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערנאל הויט און ווענער.-קר.	$12^1/_2$—$11^1/_2$
ד"ר שמירנאלד פרויען און געבורטס קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	5—3
ד"ר שטערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

ספיבע-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. ז. וו. פאקען-שמעלן, קינסטליכע ברעג-זון-בעשטראל, איינ-ספריצונגען, טעמפאנאשען, עלעקטריזאציע, אפעראציע. אויך נערווען-קראנקע אין שפיטאל. אין לאבאראטאריום ווערען אננעמען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשי נסקי-סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 1—10, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנגען, פאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א הויס; אויף דער פראווינץ 6—זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פערן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פערן טעקסט — 18 גר. פאר מיליטער — 24 גר. אין דער טויט 8 שפאלטען
אין טעקסט — 40 — 60 — 4
... טעקסט — 12 — 18 — 8
... 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Drukarnia i druk „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.